

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Eripedagoogika ja logopeedia õppekava

Eva Lindermann

ÕPETAJAT ABISTAVATE TÖÖTAJATE ARVAMUSED OMA PÄDEVUSTEST SEoses
ERIVAJADUSTEGA LASTE JA NENDE KAASAMISEGA LASTEAIA RÜHMA
Magistritöö

Juhendaja: lektor Pille Häidkind (PhD)

Tartu 2025

Kokkuvõte

Õpetajat abistavate töötajate arvamused oma pädevustest seoses erivajadustega laste ja nende kaasamisega lasteaia rühma.

Magistritöö eesmärgiks oli selgitada välja, millised on koolieelses lasteasutuses töötavate õpetajat abistavate töötajate arvamused oma pädevustest ning arenguvajadustest seoses erivajadustega laste ja nende kaasamisega lasteaia rühma. Küsimustiku täitis 72 õpetajat abistavat töötajat, kes töötasid 6-24-lapselistes rühmades. Kõrgemaks hinnati oma oskusi teha koostööd rühmaõpetajaga ning valmisolekut teha koostööd tugispetsialistidega. Madalamaks hinnati oskusi toetada erivajadustega laste keele ja kõne arengut ning kaasata neid õppe- ja kasvatustegevusse. Enim olid abistavad töötajad kogunud raskusi seoses laste käitumise, emotsioonidega. 56% vastanutest leidsid, et nad on saanud oma kolleegidelt piisavalt tuge erivajadustega lastega tegelemisel. Uuringu tulemused näitasid, et vastajad tunnetavad oma rolli rühmas pigem abiõpetaja kui lapsehoidja sarnasena.

Võtmesõnad: õpetajat abistav töötaja, erivajadustega lapsed, kaasav haridus, lasteaed

Abstract

Opinions of Teacher Assistants Regarding Their Competence in Working with Children with Special Educational Needs and Their Inclusion in Kindergarten Groups.

The aim of this master's thesis was to explore the opinions of preschool teacher assistants regarding their competencies and development needs related to children with special educational needs (SEN) and the inclusion of these children in kindergarten groups. The questionnaire was completed by 72 assistants working in groups of 6 to 24 children. The highest-rated competencies were their ability to collaborate with the group teacher and their willingness to cooperate with support specialists. Lower ratings were given to skills related to supporting the speech and language development of children with SEN and involving them in educational and developmental activities. The greatest challenges reported were related to children's behavior and emotions. 56% of respondents felt they had received sufficient support from colleagues when working with children with SEN. The results showed that respondents saw their role as more similar to that of a teaching assistant than a babysitter.

Keywords: teacher assistant, children with special educational needs, inclusive education, kindergarten

Sisukord

Sissejuhatus	4
Teoreetiline ülevaade	5
Kaasav alusharidus	5
Erivajadustele viitavad tunnused	6
Lasteaia töötajad	8
Õpetajat abistavad töötajad	10
Õpetajat abistava töötaja pädevused	12
Uurimisprobleem ja magistritöö eesmärk	15
Metoodika	16
Valim	16
Andmekogumine	17
Andmeanalüüs	18
Tulemused	19
Õpetajat abistavate töötajate ettevalmistus	19
Teadmised ja oskused seoses erivajadustega lastega	21
Toimetulek erivajadustega lastega	23
Õpetajat abistavate töötajate juhendamine	26
Arutelu	27
Tänu sõnad	30
Autorsuse kinnitus	30
Kasutatud kirjandus	31
Lisad	36
Lisa 1. Lapsehoidja ja abiõpetaja kutsekompetentsid	36
Lisa 2. Küsimustik õpetajat abistavale töötajale	40
Lisa 3. Kiri õpetajat abistavale töötajale	47
Lisa 4. Kiri lasteaia direktorile, õppejuhile	48
Lisa 5. Näide induktiivsest kodeerimisest	15

Sissejuhatus

Eesti haridussüsteemis järgitakse kaasava hariduse põhimõtteid. Et tagada lapse areng ja heaolu, on oluline võimalikult vara märgata ja reageerida tema arengu- ja käitumisprobleemidele (Lastekaitseseadus, 2014). Kaasav alusharidus võimaldab kõigil lastel, olenemata nende erivajadustest, tunda sotsiaalset integratsiooni ja kuuluvustunnet laiemas sotsiaalses võrgustikus (Nelis & Pedaste, 2020). Alushariduses on laste üldarv vähenenud, kuid erivajadustega laste arv ja osakaal iga aastaga kasvanud ning enamuse neist õpivad tavarühmades (Silm *et al.*, 2024).

Kõik haridustöötajad vastutavad, et kaasav haridus toimiks efektiivselt, seega oluline on nende ühine pingutus (Malva, 2024; Vint & Šuman 2021). Igas rühmas on loodud vähemalt üks õpetaja ametikoht (Koolieelse lasteasutuse personali miinumkoosseis, 2015). Õpetaja kvalifikatsiooninõueteks on kõrgharidus, pedagoogilised kompetentsid ja eesti keele oskus. Pedagoogilised kompetentsid on kirjeldatud õpetaja, tase 6 kutsestandardis. Õpetajale, kes töötab eri- või sobitusrühmas, lisandub eripedagoogiliste kompetentside nõue (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999/2024).

Õpetajat abistava töötajana rakendatakse lasteaiades eelkõige õpetaja abisid, mõnikord ka õpetaja assistente. Õpetaja abi on terve päeva lastega koos ning on olulise info edastaja ka vahetustega töötavate rühmaõpetajate vahel. Oskuslikult juhendatud õpetaja abi toetab laste arengut, jälgib nende käitumist ja aitab õpetuse läbiviimisel (Häidkind & VILLEMS, 2014). Õpetajat abistav töötaja vajab juhendamist õpetajate ja tugispetsialistide poolt, rõhutavad kaasavast haridusest kirjutavad Kivirand jt (2024).

1. septembril 2025. a. hakkab kehtima uus Alusharidusseadus (2024), mis sätestab, et õppe- ja kasvatustegevusi viivad läbi õpetajad ja abiõpetajad ning nende põhiülesandeks on toetada iga lapse arengut alushariduse omandamisel. Sealjuures on abiõpetajal õpetajat abistav roll, teisisõnu abiõpetajateks on saamas senised õpetaja abid, kellele kehtestatakse omaette kvalifikatsiooninõuded. Abiõpetajal on seaduse alusel nõutav lapsehoidja (tase 4 või 5) kutse. Samaaegselt alusharidusseaduse jõustumisega hakkab kehtima ka uus õpetaja, tase 5 kutsestandard mis on samuti suunatud abiõpetajatele (Kutsestandard. Õpetaja tase 5, 2025).

Praegusel üleminekuperioodil sobib seega kasutada üldisemat nimetust - "õpetajat abistav töötaja". Pole ülevaadet, kui valmis on õpetajat abistavad töötajad ametinimetuse muutumiseks ja sellele seatud ootuste täitmiseks, sh seoses erivajadustega lastega.

Teoreetiline ülevaade

Järgnevalt esitan ülevaate kaasavast alusharidusest, erivajadustele viitavatest tunnustest ning lasteaiataajate rollidest. Käsitlen õpetajat abistavate töötajate kvalifikatsiooninõudeid - nii hetkel kehtivaid kui ka tuleviku perspektiive.

Kaasav alusharidus

Igal lapsel on õigus arengule ja võrdsele kohtlemisele (Lastekaitseadus, 2014). Lapse heaolu tähendab, et tal on õigus turvalisusele ja tema vajadustele vastavatele arengutingimustele (Sotsiaalkindlustusamet, 2023). Eesti haridussüsteemis rakendatakse peavooluna kaasavat haridust, mis arvestab inimõigustega ja tagab kõikidele lastele juurdepääsu kvaliteetsele haridusele. Kaasamine saavutatakse laste aktiivse osaluse ja individuaalse lähenemise kaudu, mille sihiks on toetada lapse arengut, arvestades tema võimetega (Nelis & Pedaste, 2020). See tähendab seda, et ka erivajadustega lapsed õpivad eelistatult oma kodukoha lasteaias, tavarühmas koos eakaaslastega.

“Erivajadustega laps on laps, kelle arenguvajaduste toetamiseks, mis on tingitud tema võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest, on vaja teha kohandusi või muudatusi tema kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas” (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008, § 8 lg 1). Koolieelse lasteasutuse seaduse (1999) alusel annab kooliväline nõustamismeeskond erivajadustega lastele põhjendatud juhtudel soovitusel õppida sobitus- või erirühmas. Silm jt (2024) tõid oma uuringus EHIS-e andmete põhjal välja, et erivajadustega laste arv ja osakaal alushariduses on Eestis iga aastaga kasvanud. Kui 2015/2016. õppeaastal oli erivajadustega laste osakaal 17,5 % (n=11981), siis 2022/2023. õppeaastal juba 31,3% (n=21597) kõikidest lasteaias käivatest lastest. 85,3% (n=18422) erivajadustega lastest käisid tavarühmades.

Enamasti tulevad lapsed esmakordselt lasteaeda kodust. Kokkupuutel lasteaiaga, kus toimub regulaarne lapse arengu jälgimine ja hindamine, avastatakse lapse tugevad ja nõrgad küljed ning selguvad tegevused, millega laps eakohasel tasemel hakkama ei saa. Nähakse, et laps ei räägi hästi, ei tule toime riidesse panemisega jne. Oluline on õigeaegselt märgata lapse arengu neid valdkondi, mis vajavad toetust ja tugevdamist (Veisson & Nugin, 2009).

Lasteaias ei tohiks lapse puhul märkamatuks jääda see, kui tal on arengu mahajäämus, kõrvalekalded sotsiaalsetes ja mänguuskustes (Kõrgesaar, 2002). Et õpetaja saaks lasteaias varakult märgata lapse arengu mahajäämust, eripärasid või andekust, on oluline, et laste

ning see võimaldab oma mõtteid ja tundeid teistele paremini arusaadavaks teha. Kõne arengu mahajäämus kaheaastasel lapsel võib tähendada üksnes kõneprobleeme, aga kaasa tuua ka probleeme arengu teistes valdkondades, näiteks tähelepanus, mõtlemis- ja õppimisvõimes (tunnetus- ja õpioskused). Kolmanda, neljanda eluaastani on suured individuaalsed erinevused laste kõne arengu kiiruses, sõnavara suuruses ja koostises, need erinevused vähenevad tavaliselt alates viiendast eluaastast.

Kommunikatsioonipuude korral on tegemist kõnelemiseks või kõne tajumiseks vajalike organite vahelise seoste kahjustusega, mille tõttu on lapsel takistatud mõtte keeleline väljendamine või ütlusest arusaamine ning mis ei möödu iseenesest ja takistab tema toimetulekut sotsiaalses keskkonnas (Padrik & Hallap, 2016). Padrik (2024) selgitab, et kommunikatsioonipuute puhul eristatakse kõne- ja keelepuudeid: kõnepuuded avalduvad hääldus-, hääle- ja sujuvuse puuetena ning keelepuute korral on raskusi keelevahendite omandamisel ja kasutamisel, arengudünaamika on aeglane. Lastel esineb ka loomulikku kõne arengu hilistumist, kuid arengut toetavas keskkonnas jõuavad nad eakaaslastele hiljemalt 5. eluaastaks järele. Kõneprobleemidega erivajadustega laste arendamine ei ole ainult tegelemine suulise kõnega, vaid see võib hõlmata ka vajadust toetada kõne mõistmist ja mitteverbaalset suhtlus.

Silm jt (2024) uuringust ilmnes, et teine grupp eripärasid, millega lasteaias palju kokku puututi, on käitumisraskused. Tuleb teada, et käitumishäireteks kujunevad need siis, kui lapse probleemid on palju suuremad, kui selle vanuse ja soo puhul eeldatakse (Koolmeister *et al.*, 2024). Sotsiaal-emotsionaalsed ja käitumisprobleemid avalduvad sissepoole või väljapoole suunatud käitumisena. Sissepoole suunatud käitumine väljendub äärmusliku endassetõmbumisena, mis võib olla seotud lapse ärevuse, hirmude, sagedaste kaebustega tervise üle ning sotsiaalsete suhete vältimisega. Väljapoole suunatud käitumine aga avaldub trotsliku, agressiivse ja nõuetele mittevastava käitumisena (Cooper, 2014; Kõrgesaar, 2002). Emotsionaalsed ja käitumisraskused võivad olla kombineerunud teiste erivajadustega ning neid lapsi on nii tava- kui ka erirühmades (Häidkind, 2008). Oluline on varakult mõista selliste käitumisprobleemi aluseks olevaid põhjuseid ning pakkuda lastele vajalikku tuge.

Nii kommunikatsiooni- kui ka käitumisprobleemid võivad kaasneda ka selliste arenguliste erivajadustega nagu autismispektrihäire, intellektipuu, aktiivsus- ja tähelepanuhäire (edaspidi ATH). Kommunikatsiooniprobleemid võivad kaasneda ka

kuulmispuude, emotsionaalsete- ja käitumishäiretega jne (Koolmeister *et al.*, 2024; Padrik, 2024).

Neuroloogiliste arenguhäirete korral esineb emotsionaalseid ja käitumisprobleeme sageli (Koolmeister *et al.*, 2024). ATH-ga laste käitumiskasvatused avalduvad hüperaktiivsuse, impulsiivsuse ja/või tähelepanupuudulikkusena. Kõik kolm tunnust võivad esineda ka koos. Hüperaktiivsetel lastel on raske paigal püsida. Impulsiivsed lapsed tegutsevad sageli mõtlematult, neil on raske keskenduda, käitumine on kohatu. Tähelepanupuudulikkusega laste tähelepanu on hajus ning pikaajaline pingutus võib valmistada raskusi, nad näivad sageli eemalolevana (Hannell, 2019). ATH-ga laste õpikeskkond peaks olema võimalikult stiimulitevaba. Õppimisprotsessis tuleks kasutada erinevaid vahendeid, mis ärataksid lapses huvi ning aitaksid tähelepanu hoida. Sõltuvalt lapsest võib õppetegevus toimuda teadlikult temale rohkema tähelepanu andmisega, sobiva koha leidmisega teiste seas kuni ka selleni, et laps vajab üks-ühele tegutsemist täiskasvanuga. Lapsele tuleb leida võimalusi, et ta saaks tegevuste ajal ennast liigutada (nt sirutada, kätte mudimisvahendid). Kergemate ATH sümptomite korral piisab kasvatus- ja käitumise suunamise võtetest, raskemate sümptomite puhul on vaja psühhosotsiaalset sekkumist ja tihti ka ravimeid (Koolmeister *et al.*, 2024).

Autismispektrihäirega lapse puhul on püsivad raskused sotsiaalsete interaktsioonide ja kommunikatsiooni algatamisel ning säilitamisel. Samuti korduvad ühetaolised ja jäigad käitumismustrid, tegevused või huvid, mis ei vasta lapse vanusele ja sotsiaalsele taustale (Koolmeister *et al.*, 2024). Autismispektri häire varajane avastamine ja sekkumine on väga olulised, et parandada nende laste ja perede elukvaliteeti (Maestro & Muratori, 2008). Nendele lastele on vaja luua rutiinne ja struktureeritud keskkonda, mis pakub turvatunnet. Oluline on õpetada sotsiaalselt aktsepteeritavat käitumist. Kuna muutustega kohanemine võib laste jaoks raske olla, tuleb neid üleminekuteks aegsasti ette valmistada. Kui lasteaias on lapsel tugiisik, on oluline et ta prooviks last kaasata ühistegevusse kaaslastega (Neare, 2024).

Lasteaia töötajad

Alusharidusseaduse (2024) järgi on lasteaia õppe- ja kasvatusetegevusega seotud töötajad järgmised: rühma-, muusika- ja liikumisõpetaja, direktor, õppejuht, abiõpetaja ja tugispetsialistid. Õppe- ja kasvatusetegevusi viivad läbi õpetajad ja abiõpetajad, sealjuures on õpetajal juhtiv ja abiõpetajal õpetajat abistav roll. Toetamaks laste arengut, määrab direktor tugiteenuste koordineerija, kelle roll on korraldada lasteaiasisest meeskonnatööd. Lasteaia 1,5-3-aastastele lastele mõeldud sõimerühmad muutuvad lastehoiurühmadeks ning rühmas

võib töötada õpetaja asemel lapsehoidja, arvestades, et rühma töötaja jooksul on tagatud üks lapsehoidja iga viie lapse kohta.

Õpetaja roll on toetada iga lapse arengut, arvestades tema eripära, samuti kujundada usalduslik koostöö kolleegide ja vanematega. Lapse arengu nimel innustab ta rühmameeskonda eesmärgistatud tööle (Haridus- ja Noorteamet, 2020). Õpetajate, tase 6 kutsestandard (2024) osutab, et õpetaja üheks kohustuslikuks kompetentsiks on õpetamine ning seejuures tuleb arvestada õppija võimete, tunnetusprotsesside, huvide ja vajadustega ehk tagab tuleb võimetekohane õpe. Õpetaja kohustus on teha lapse arengu toetamiseks kolleegidega koostööd. Ta kaasab aruteludesse ja teeb koostööd tugispetsialistide ja kolleegidega lapse abi- ja toevajaduse väljaselgitamisel, õppe- ja arendustegevuse planeerimisel ning rakendamisel. Enda ja kolleegide professionaalse arengu tagamiseks tegutseb ta meeskonnaliikmena õpikogukonnas.

Eripedagoog toetab ja suunab erivajadustega õppija arengut, kavandades ja viies läbi õppetegevusi vastavalt õppija individuaalsetele vajadustele. Tema üheks ülesandeks lasteaias on teha kolleegidega koostööd, neid nõustada ja toetada. Eripedagoog juhendab ja toetab kolleege/teiste erialade spetsialiste erivajaduste märkamisel, õppija arengutaseme ja probleemide väljaselgitamisel ning õppetegevuse kohandamisel õppija erivajadusi arvestavaks (Kutsestandard. Eripedagoog tase 7, 2024). Lasteaias on eripedagoogil võimalus käia lapsi vaatlemas kogu päeva jooksul, sh osaleda mitmesugustes tegevustes. See annab talle võimaluse märgata, milles õpetaja ning abistav personal seoses erivajadustega lastega juhendamist vajavad (Häidkind & Kivirähk, 2018).

Logopeedid tegelevad lapse kommunikatsioonivõime ja neelamisfunktsiooni hindamise, arendamise, taastamise ning samuti nende häirete ennetamisega. Ka logopeedi üheks ülesandeks on lapse tugivõrgustiku nõustamine ja juhendamine. Nõu antakse sobiva suhtluskeskkonna kujundamisel, sobiva suhtlemisviisi ja/või -vahendi sihipärasel kasutamisel ja/või ohutuks ja efektiivseks söömiseks ja neelamiseks optimaalsete tingimuste loomisel (Kutsestandard. Logopeed..., 2024).

Hunt jt (2004) uurisid Ameerika Ühendriikides erivajadustega laste kaasamist ja arenemist lasteaegade tavarühmades. Uuringus osales kolm meeskonda erinevatest lasteaedadest, kuhu kuulusid õpetajatena eripedagoogid, õpetajat abistavad töötajad, logopeedid ja lapsevanemad. Meeskondades toimunud esimesel koosolekul koostati toetusplaan, milles kavandati rühmas olevatele erivajadustega lastele hariduslikud kohandused ja muudatused, et toetada nende osalemist rühma tegevustes. Seejärel viidi toetusplaan

rühmas ellu. Igakuiselt toimusid ühised arutelud toetusplaani toimimise osas, vajadusel seda muudeti, täiendati. Lapsi vaadeldes ning meeskonda kuulujaid intervjuerides leidsid uurijad, et rühmas koostöisel töötades suurenes erivajadustega laste kaasamine, paranes nende suhtlus rühmakaaslastega, sh suhtluse algatamine kaaslaste ja õpetajatega. Meeskonnaliikmed väitsid, et koostööprotsess võimaldas meeskonnaliikmetel jagada oma teadmisi ja kogemusi ning regulaarsed koosolekud suurendasid võimekust ja aitasid neil järjepidevalt toetusplaani rakendada ning tänu sellisele protsessile edenes ka nende professionaalne areng.

Vint ja Šuman (2021) poolt Eestis läbi viidud tegevusuuringus lasteaiaõpetajatega (n=8) uuriti ühe osana, kuidas muudab eripedagoogiline koolitus ja nõustamine õpetaja arusaamu ning igapäevast tegevust kaasavas rühmas. Uuringu läbiviijad vaatlesid rühmaruumides õppe- ja kasvatustegevusi, milles osales ka õpetaja abi. Seejärel osalesid õpetajad eripedagoogilistel koolitustel ja nõustamisel. Uuringus osalenud leidsid, et katsetatud eripedagoogiline tugi toetas rühmas kaasava hariduse rakendamist; nad mõtlesid rohkem erinevatele viisidele, kuidas lapseni jõuda; meeskonnatöö sujus ning muutused toimusid füüsilises keskkonnas, koostöös ja mõtteviisis. Samuti veendusid uurijad, et olulist rolli mängis abistavate töötajate suurem osalus rühma õhkkonna ning õppetegevuse läbiviimise parendamisel.

Silm jt (2024) poolt Eesti haridustöötajate seas läbiviidud uuringu tulemused näitasid, et suhtumine kaasavasse haridusse on varasema ajaga võrreldes muutunud positiivsemaks. Näiteks 83% (n=581) lasteaia personalist (õpetajad, assistendid, õpetaja abid) väljendasid küsitluses huvi rohkem teada saada kaasava hariduse mõju kohta teadusuuringute põhjal. Eraldi uuriti õpetaja abide ja assistentide (n=87) hinnanguid enda teadmistele ja oskustele erineva lisatõe vajadusega laste õpetamiseks/nõustamiseks. Kõige paremaks hindasid nad oma oskusi ja teadmisi saada hakkama lastega, kellel on käitumisraskused (keskmiselt 3,2 punktiga 5 pallilisel skaalal), andekus (3,1), kõne- ja keelehäired (3,1) ning madalamaks oma oskusi vaimse alaarenguga (2,7) ja puudega (kehapuue 2,7; meelepue 2,6; liitpuue 2,5) laste õpetamiseks.

Õpetajat abistavad töötajad

Eesti haridussõnastikus kirjeldatakse õpetaja abi kui õpetaja tegevust toetavat isikut, kellel ei pea olema pedagoogilist haridust ja kes oma tegevuses juhindub õpetaja näpunäidetest (HAR Haridussõnastik, *s.a.*). Veel aastaid tagasi oli õpetaja abi peamiselt koristaja ja toidujagaja rollis, kuid nüüdseks on see muutunud. Õpetaja assistendid on lasteaedades alates Koolieelse

lasteasutuse personali miinimumkoosseisu määruse (2015) muutmisest, mille järgi on kohustuslik üks õpetaja rühma kohta. Ka assistendi tööd suunab õpetaja, kuid kui õpetaja on haige või koolitusel, viivad assistendid läbi ka õppe- ja kasvatustegevusi, sageli omamata sealjuures pedagoogilist kvalifikatsiooni (Vapper, 2023). Uuringuid on õpetajat abistavate töötajate kohta tehtud nii Eestis kui ka välisriikides.

Meister (2014) uuris oma bakalaureusetöös Harjumaa lasteaedade õpetaja abide osalemist õppe- ja kasvatustegevuste korraldamisel ja läbiviimisel. Õpetaja abid (n=40) pidasid enda väga oluliseks tööülesandeks rühmaruumide korrashoidu (95% valis selle vastuse), toitlustamist (85%) ning laste järelvalve tagamist (65%). Õppe- ja kasvatustegevuses osalemist pidas väga oluliseks 33% ja oluliseks 53% vastanutest ning 5% pidas seda mitteoluliseks. Õpetaja abid tõid välja, et kõikides tegevustes ei jõuta toeks olla, sest tööülesandeid on palju ning tervisekaitsenõuded kõrged.

Gottfriedi (2018) poolt Ameerika Ühendriikides läbi viidud uuringus analüüsiti, kuidas õpetaja abide olemasolu lasteaiarühmades mõjutas erivajadustega laste lugemis- ja matemaatikatulemusi. Leiti, et täisajaga lasteaias, kus õpetaja abi abistab õpetajat õppetegevustes, on erivajadustega lastel kõrgemad lugemis- ja matemaatikatulemused. Lisaks tõid uuringus osalenud õpetajad oma vastustes välja, et õpetaja abide rakendamine rühmas annab õpetajatele rohkem võimalusi laste tõhusamaks juhendamiseks. Õpetaja abid pakuvad täiendavat tuge erivajadustega lastele ning vähendavad sellega õpetajate töökoormust.

Flink (2019) uuris oma bakalaureusetöös kolme Eesti piirkonna õpetajate (n=10) ja lapsehoidjate (n=10) hinnanguid toimetulekule erivajadustega väikelastega. Küsitlusest selgus, et lapsehoidjad hindasid kõige kõrgemalt (heaks) enda oskusi väikelapse üldoskuste arengut hinnata ja valmisolekut teha koostööd tugispetsialistidega. Madalamad hinnangud (väga nõrk) anti oma teadmistele erivajadustega lastest, valmisolekule arendada erivajadustega lapsi ja oskusele kaasata neid gruppi. Nii lapsehoidjad kui ka õpetajad märkavad enda hinnangul laste arengu erisusi ja toetavad erivajadustega laste arengut erinevate tegevustega. Väljakutset pakkuvaks peeti olukordi, kui erivajadustega lapsel esineb käitumisprobleeme. Kokkuvõttes selgus, et lapsehoidjad on vähem valmis erivajadustega väikelastega tegelema kui õpetajad.

Nano (2022) uuris oma bakalaureusetöös Ida-Virumaa lasteaedade õpetaja abide rolli rühmas ja õppe- ja kasvatustegevustes. Õpetaja abid (n=31) tõid välja, et nende roll on väga suur ning vastutusrikas, sest nad viibivad rühmas terve päeva. Oluliseks peeti lastele turvatunde tekitamist, õpetajate igakülgset toetamist õppe- ja kasvatus- ning muudes

tegevustes, mis on seotud lastega (nt. laste riidesse aitamine, juhendamine ja suunamine). Samuti rõhutati söögi toomise ja koristamise tähtsust. Õpetaja abid leidsid, et õpetajad kaasavad neid õppe-ja kasvatustegevustesse igapäevaselt (71% vastanutest), harva (13%), vastavalt vajadusele (6%) ning 6% vastasid, et neid ei kaasata üldse.

Mowrey ja Farran (2022) viisid Ameerika Ühendriikides läbi uuringu, milles osales 80 lasteaiarühma ning uuriti õpetajate ja õpetaja abide rolli õppetegevuste läbiviimisel ja juhendamisel. Selgus, et õpetaja abid kaasatakse varasemate aastatega võrreldes üha enam õppetöö juhendamisse. Eriti on nad kaasatud juhendamisse, mis toimub väikestes rühmades, sageli siis, kui õpetaja juhendab teist alarühma. Kuna õpetaja ei saa keskenduda õpetaja abi juhendamisele ajal, mil ta teisi lapsi juhendab, peab abistav töötaja olema valmis õppetegevust iseseisvalt läbi viima. Uurijad tegid järelduse, et õpetaja abide suurenenud vastutus keerukate ja nõudlike ülesannetega seoses viitab sellele, et tuleb hakata rohkem mõtlema nende koolitusvõimalustele, et parandada rühmaruumis õpetamise üldist kvaliteeti.

Juhtkonnal on samuti tähtis roll õpetaja abide kaasamisel ja nende ülesannete ümberjaotamisel. Tallinna Rabarübliku lasteaija õppealajuhataja Kannukene (2024) leiab oma arvamuskirjelduses, et see, kas abi määratleb end meeskonnas teenindava personali või õpetaja abiliseks, oleneb palju õpetajast ja juhtkonnast. Kivirand jt (2024) osutavad, et selle asemel, et eemalduda koos erivajadustega õppijaga grupist, peaks abiõpetaja aitama kaasata kõiki õppijaid õppetegevusse. Seega lähtudes kaasava hariduse põhimõtetest ei sobi õpetajat abistavat töötajat rakendada pelgalt erivajadustega lapse tugiisiku rollis.

Õpetajat abistava töötaja pädevused

Hetkel on õpetajat abistavale töötajale kehtiv keelenõue B2-tasemel (Ametniku, töötaja ..., 2011/2024). Lastekaitseadus (2014/2025) sätestab, et lastega ei tohi töötada isik, keda on karistatud või kellele on kohaldatud sundravi raskete kuritegude eest või kui tema andmed on karistusregistris või karistusregistri arhiivis.

Alusharidusseadus (2024) sätestab, et abiõpetaja pedagoogilised kompetentsid on kirjeldatud lapsehoidja kutsestandardis ning nende olemasolu hindab tööandja. 1. septembrist 2025 hakkab kehtima uus kutsestandard õpetaja, tase 5, mis on mõeldud ka abiõpetajatele (Kutsestandard. Õpetaja, tase 5, 2025). Hetkel ei ole teada, kuidas kahte erinevat standardit õpetajat abistavate töötajate puhul lasteaiades rakendada hakatakse.

Lapsehoidja kutse, tase 4 ja tase 5 saab isik, kes on läbinud lapsehoidjakoolituse ja sooritanud kutseeksami (Kraav, 2017). Lapsehoidja on töötaja, kes on omandanud vajalikud

teadmised ja oskused laste hooldamiseks ning nende arengu toetamiseks ja teeb koostööd lapsevanema või hooldajaga. Lapsehoidja kutset, tase 4 (Kutsestandard. Lapsehoidja tase 4., 2021) on kuus kohustuslikku kompetentsi, milleks on lapse kasvukeskkonna toetamine, lapse arengu toetamine, lapse enesekohaste oskuste kujundamine, lapse tervise edendamine, koostöö lapsevanema/hooldajaga ja erivajadusega lapse hoidmine ning valitavaks kompetentsiks imiku (0-1 aastat) hoidmine. 5. taseme kutse puhul lisandub kaks kompetentsi, milleks on suure hooldusvajadusega lapse hooldamine ja tööjuhendamine (Kutsestandard. Lapsehoidja, tase 5, 2021). Täpsem ülevaade Lapsehoidja, tase 4 ja tase 5 kompetentside ja tegevusnäitajate kohta on lisas 1.

Lapsehoidjal (tase 4) on keskharidus ning tavaliselt lõpetanud lapsehoidja eriala õppekava kutsehariduse või kutsekeskhariduse tasemel või läbinud erialased kursused (Kutsestandard. Lapsehoidja, tase 4, 2021). Lapsehoidja kutseõppe õppekavad on koostatud lapsehoidja, tase 4 kutsestandardi alusel ning toimuvad nominaalkestusega 1 aasta (Haapsalu Kutsehariduskeskus, *s.a.*; Kuressaare Ametikool, *s.a.*; Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, *s.a.*; Tartu Tervishoiu Kõrgkool, *s.a.*). Nende koolide õppekavade maht on 60 EKAP (Eesti kutseõppe arvestuspunktid, 1 EKAP = 1 EAP= 26 tundi tööd teadmiste ja oskuste omandamisel) ning kõikides on ette nähtud mooduli „Erivajadusega lapse hoidmine” läbimine, mille maht on 12 EKAP. Peale 4 taseme õpet on kutseõppes võimalik läbida 6 kuud kestev lapsehoidja, tase 5 õpe ning omandada vastava taseme kutse (Haapsalu Kutsehariduskeskus, *s.a.*; Tartu Tervishoiu Kõrgkool, *s.a.*).

Koolituskeskuste eesmärk lapsehoidjate koolitamisel on Lapsehoidja, tase 4 või 5 kutsestandardile vastavate kompetentside omandamine (Luwi koolituskeskus, *s.a.*; Täiskasvanute koolituskeskus, *s.a.*). Kursus kestab 281 akadeemilist tundi ning õppesisuks on ka „Erivajadusega lapse hoidmine” (26 akadeemilist tundi) ja „Suure hooldusvajadusega lapse hooldamine” (7 akadeemilist tundi) (Täiskasvanute koolituskeskus, *s.a.*). Edukalt koolituse läbinuil on võimalik taotleda lapsehoidja, tase 4 või tase 5 kutse (Luwi koolituskeskus, *s.a.*; Täiskasvanute koolituskeskus, *s.a.*).

Schei ja Nerbø (2015) poolt Norra lasteaias läbi viidud kvalitatiivses uuringus kasutati poolstruktureeritud intervjuud, et saada ülevaade lasteaiasõpetajate (n=12) ja õpetaja abide (n=12) mitteametlike õppimisvõimaluste kohta töökohal. Leiti, et õpetaja abide jaoks on töökohal õppimise ja arenemise võimalus oluline, see võib toimuda näiteks kolleegidega arutledes, uusi meetodeid katsetades või teiste töö vaatluse kaudu. Õpetaja abid eelistasid vaikset ja rahulikku keskkonda, kus nad saavad kolleegidega rääkida ja üksteiselt nõu küsida.

Selgus ka tõsiasi, et õpetaja abidel on palju väiksem võimalus professionaalsele arengule ning ligipääs koolitustele võrreldes õpetajatega.

Pöder (2020) küsitles oma bakalaureusetöös Valgamaa lasteaedade õpetaja abisid (n=4), et täpsustada nende rolli rühmas ja koolitusvajadust. Selgus, et õpetaja abid soovivad lapsehoidja koolitusi ja lapse arengu teemalisi koolitusi. Samas ei pidanud üks õpetaja abi lapsehoidja koolitust oluliseks, kuna see on pigem suunatud üksiku lapse hoidmisele kodus, rühmas peab aga hakkama saama paljude laste keskel. Lisaks tundsid õpetaja abid vajadust saada puhastusteenindus-, toitlustus-, laste kasvatusalaseid, erivajadustega lapse teemalisi ning koolieelse lasteasutuse õpetaja koolitusi. Koolitusest tähtsamaks peeti aga hoopiski inimese iseloomu, head suhtlemisoskust ja häid suhteid meeskonnaliikmetega.

Alusharidusseadus (2024) sätestab, et abiõpetaja arendab järjepidevalt oma kutseoskusi ning lasteaia pidaja loob selleks võimalused. Lasteaednike Liidu juhatuse esimees Evelin Sarapuu (Vapper, 2024) toob välja, et praegu on lapsehoidja kutse vähestel õpetaja abidel. Ta leiab, et hoidjakoolituses antakse küll oskused haige või puudega lapse hooldamiseks, kuid pedagoogikale keskendutakse vähesel määral. Tabelis 1 on esitatud kõrvuti lapsehoidja ja loodava abiõpetaja kutse kohustuslikud kompetentsid, mis edaspidi hakkavad tõenäoliselt olema aluseks abiõpetajate pädevuse hindamisel.

Tabel 1. Lapsehoidja ja abiõpetaja kutsekompetentsid

Lapsehoidja		Õpetaja
tase 4	tase 5	tase 5 (abiõpetaja)
Lapse kasvukeskkonna toetamine		Õppijate toetamine
Lapse arengu toetamine		
Lapse enesekohaste oskuste kujundamine		
Lapse tervise edendamine		
Erivajadusega lapse hoidmine		
	Suure hooldusvajadusega lapse hooldamine	
Koostöö lapsevanema/hooldajaga		Enda organisatsiooni ja selle inimestesse panustamine
	Tööjuhendamine	Iseenda tööheaolu ja professionaalsuse tagamine
		Panustamine laiemas hariduse ökosüsteemis

Märkus. (Kutsestandard. Lapsehoidja tase 4., 2021; Kutsestandard. Lapsehoidja tase 5, 2021; Kutsestandard. Õpetaja tase 5, 2025).

Tabelist selgub, et lapsehoidjate kutsestandard keskendub lapse keskkonna ja arengu toetamisele, hõlmates ka lapse enesekohaste oskuste ja tervise edendamist ning erivajadustega laste hoidmist ja tase 5 puhul ka suure hooldusvajadusega lapse hooldamist. Õpetaja, tase 5 (abiõpetaja) kutsestandard toob üheks kompetentsiks õppijate toetamise, ülejäänud on seotud pigem asutuse tasandil tehtavaga. Abiõpetaja kutsestandard sisaldab oskusi panustada laiemasse ökosüsteemi, mida lapsehoidjate kutsestandardis ei ole. Täpsemalt on kutsestandardeid võrreldud lisas 1.

Uurimisprobleem ja magistritöö eesmärk

Seoses kaasava hariduse rakendamisega on suurenenud erivajadustega laste arv lasteaedades ning üha enam kaasatakse neid tavarühmadesse (Silm *et al.*, 2024). Et rühmade piirarvud püsivad samal tasemel ka edaspidi, siis on vajalik otsida lahendusi, kuidas rühmakeskkonnas kindlustada kõikide laste heaolu ning areng. Õpetajate täiendkoolituse ning tugispetsialistide arvu suurendamise kõrval tasub panustada õpetajat abistavate töötajate ettevalmistusse ning juhendamisse (Mowrey & Farran, 2022; Pöder, 2020).

Uurimisprobleem on, kuivõrd valmis on õpetajat abistavad töötajad ametikoha nimetuse muutumiseks ja sellele seatud ootuste täitmiseks, et kaasava hariduse kontekstis aidata tagada rühmas õppivate laste, sh erivajadustega laste heaolu ning areng. Töö eesmärk on selgitada välja, millised on koolieelses lasteasutuses töötavate õpetajat abistavate töötajate arvamused oma pädevustest ning arenguvajadustest seoses erivajadustega laste ja nende kaasamisega lasteaiarühma. Töö uurimisküsimusteks on:

1. Millise ettevalmistusega on praegused õpetajat abistavad töötajad?
2. Kuivõrd piisavaks hindavad abistavad töötajad oma teadmisi ja oskusi seoses erivajadustega lastega?
3. Millega abistavad töötajad enda hinnangul hästi toime tulevad seoses rühma kaasatud erivajadustega lastega?
4. Milliseid raskusi on abistavad töötajad kogunud seoses rühma kaasatud erivajadustega lastega?
5. Kuivõrd rühmaõpetajad ja tugispetsialistid abistavat töötajat nende enda sõnul erivajadustega laste toetamisel juhendavad?

Magistritöö koostamise ajal ei ole veel selgust, kas abiõpetajatele hakatakse esitama õpetaja, tase 5 nõudeid või lapsehoidja, tase 4 ja 5 nõudeid. Olukorras, kus seni kehtis vaid eesti keele oskuse nõue, püstitan hüpoteesi: Õpetajat abistavad töötajad tunnetavad enda rolli

rühmas pigem lapsehoidja kui õpetaja sarnasena (abiõpetaja kutsele vastavana) (Meister, 2014; Nano, 2022; Pöder, 2020).

Metoodika

Magistritöö eesmärgist tulenevalt kavandasin kvantitatiivse uurimuse, kuna sel viisil on lühikese aja jooksul võimalik koguda suurem hulk andmeid ning kaasata õpetajaid abistavaid töötajaid üle Eesti (Õunapuu, 2014).

Valim

Üldkogumisse kuuluvad Eesti koolieelsete lasteasutuste tavarühmades õpetajat abistavad töötajad, kes töötavad rühma kõikide lastega ning õpetajaga üldjuhul paralleelselt. Valimisse sobimiseks oli vajalik, et rühmas õpiks 2024/2025. õppeaastal õpetajat abistava töötaja hinnangul vähemalt üks erivajadustega laps. Valimi moodustamisel kasutati sihipärast valimit. Uurimuses osales 72 uuringu kriteeriumitele vastavat õpetajat abistavat töötajat. Vastanutest 41 (57%) olid märkinud küsimustikku, et nad on õpetaja abid, 15 (21%) õpetaja assistendid, 10 (14%) abiõpetajad ja 6 (8%) rühma tugiisikud. Üks vastaja märkis, et töötab vaheldumisi õpetaja assistendi ja abiõpetajana (edaspidi arvestatud õpetaja assistendina).

Suurema osa õpetajat abistavate töötajate (33%) tööstaažist jäi vahemikku 1-5 aastat, 29% vastanute tööstaaž oli 6-10 aastat, ülejäänud variante oli vähem. Tabelis 2 on välja toodud tööstaaž ametinimetuste põhjal.

Tabel 2. Õpetajat abistavate töötajate (n=72) tööstaaž

Tööstaaž (aastates)	Õpetaja abi	Abiõpetaja	Õpetaja assistent	Rühma tugiisik	Kokku
< 1	7	1	2		10 (13,9)
1-5	9	5	5	5	24 (33,3)
6-10	13	2	5	1	21 (29,2)
11-15	4	1			5 (7)
16-20	2		1		3 (4,2)
>21	6	1	2		9 (12,5)
Kokku	41 (57)	10 (14)	15 (21)	6 (8)	72 (100)

Märkus. Sulgudes on protsendid.

Õpetajat abistavad töötajad märkisid, et nad tegelevad lastega vanuses 1,5-7 aastat. Kõige rohkem vastajaid (n=7) töötas 6-7-aastaste lastega. Tööd 3-5-aastaste lastega mainiti kuue, 1-3-aastaste ja 4-5-aastaste lastega töötamist viie vastaja poolt. Ülejäänud vanuserühmi

nimetati neljal või vähemal korral. Laste koguarv rühmas, kus vastajad töötasid, oli vahemikus 6 - 24. 13 vastaja (18%) rühmas oli 20 last, 12 vastaja (17%) rühmas oli 18 last. . Avatud küsimusega uurisin, kui palju on vastajate hinnangul rühmades erivajadustega lapsi. Kui andmed olid esitatud vahemikuna (nt 2-3), panin kirja suurema arvu. Tabelis 3 on ülevaade erivajadustega laste arvudest rühmades. Selgus, et 54,2% vastajate hinnangul oli rühmades 2-3 erivajadustega last.

Tabel 3. Erivajadustega laste arv rühmades õpetajat abistavate töötajate hinnangul

Erivajadustega lapsi rühmas, kus vastaja töötab	Vastajate arv	Protsent vastanutest
3	22	30,6
2	17	23,6
1	14	19,4
4	9	12,5
6	5	6,9
5	3	4,2
8	1	1,4
9	1	1,4
Kokku 1-9	72	100

Tugispetsialistid olid töö 69 vastanu (95,8%) lasteasutuses, üks vastaja seejuures täpsustas, et nad saavad kasutada valla tugispetsialistide abi. Asutustes olid töö 76,8% (n=53), eripedagoogid (75,4%, n=52), psühholoogid (10,2%, n=7), sotsiaalpedagoogid (4,4%, n=3); mängu-, muusika-, tegevus- ja kunstiterapeuti ning kõnearendusspetsialisti nimetati üks kord. Küsides, mitme lapsega tegeleb nende rühmas tugispetsialist, ei osanud 12 (17,4%) õpetajat abistavat töötajat seda öelda ning 10 vastajat (14,5%) märkis, et ei tegele ühegi lapsega. Kõige sagedamini nimetati, et tugispetsialist töötab kolme lapsega (14,5%, n=10). Suurimaks arvuks, mitme lapsega tugispetsialist rühmas tegeleb, oli üks vastaja märkinud 15.

Andmekogumine

Andmete kogumiseks kasutasin Google Formsi keskkonnas loodud veebipõhist küsimustikku (vt Lisa 2). Küsimustiku koostas toetudes Flink'i (2009) bakalaureusetööl, töö teoreetilisele osale (Alusharidusseadus, 2024; Kutsestandard. Lapsehoidja tase 4, 2021; Kutsestandard. Lapsehoidja tase 5, 2021; Kutsestandard. Õpetaja tase 5, 2025; Pöder, 2024).

Küsimustik koosnes kolmest plokist. Esimeses plokis tuli õpetajat abistavatel töötajatel anda hinnang oma pädevustele seoses rühma kaasatud erivajadustega lastega ning

kirjeldada raskusi, mida on kogetud. Teises plokis palusin hinnata asutuses kogetud toetust. Kolmas plokk sisaldas küsimusi vastajate, rühma ja asutuse üldandmete kohta.

Pilootuuringu viisin läbi 2025. aasta märtsi alguses, küsimustiku täitsid kaks tuttavat õpetajat abistavat töötajat. Mõlemad leidsid, et küsimustikku oli lihtne täita ning küsimused olid loogilised ja arusaadavad. Piloteerimisel kogutud vastuseid ma lõputöös ei kasutanud, kuna põhiuuringuks tegin veel mõningaid täpsustusi.

Põhiuuringu viisin läbi ajavahemikus 18.-31. märts 2025. a. Esialgu jagasin üleskutset uuringus osalemiseks Facebooki grupis “Õpetaja abid ja assistendid” (vt Lisa 3) ning saatsin e-maili MTÜ Eesti Alushariduse Juhtide Ühendusele, palvega edastada kaaskiri (vt Lisa 4) lasteaedade direktoritele/õppejuhtidele. Kuna paar päeva hiljem ei olnud grupis veel küsimustikku avalikuks tehtud ning vastajaid ei olnud, saatsin kirja MTÜ Eesti Alushariduse Juhtide Ühenduse kodulehel kirjas olnud maakonna esindajatele, palvega kaaskirja oma maakonna lasteaedade direktorite/õppejuhtidega jagada. Viimasena otsisin linnade/omavalitsuste kodulehtedelt kõikide maakondade lasteaedade nimekirjad ning valisin sealt juhuslikus järjekorras lasteaedu ning direktorite e-maile. Edastasin kirja 136 lasteasutuse direktori e-mailile üle Eesti ning pikendasin küsimustiku tähtaega kolme päeva võrra.

Vastamine oli vabatahtlik ja vastata sai anonüümselt, vastajat ja vastuseid ei saanud siduda konkreetse õppeasutusega (anonüümsuse tagamiseks IP aadresse ei salvestatud). Uuringu andmeid säilitan parooliga kaitstult Google Drive'i keskkonnas ning nendele on ligipääs ainult uurimistöö autoril, magistrিতöö kaitsmise järel andmed kustutan.

Andmeanalüüs

Kvalitatiivsed andmed, mis sain avatud vastustega küsimustest, koondasin MS Word faili ning nende töötlemisel kasutasin nii induktiivset kui ka deduktiivset sisuanalüüsi. Esimesel juhul leidsin vastustest lähtuvalt koodid ning nendest moodustasin kategooriad. Kodeerimist sooritasin kaks korda käsitsi, kahepäevase vahega. Näide induktiivsest kodeerimisest on leitav lisa 5.

Kvantitatiivsed andmed korrastasin Microsoft Office Exceli andmetabelis. Vastusevariandid kodeerisin ja seejärel viisin andmed analüüsimiseks ja kirjeldamiseks üle andmetöötlusprogrammi JASP. Andmete kirjeldamisel kasutasin vastajate arvu ja protsenti. Andmete analüüsimisel lähtusin isikuandmete kaitse põhimõtetest ja regulatsioonidest, andmeid töötlesin anonüümselt ja konfidentsiaalselt (Tartu Ülikooli eetikakeskus, 2023).

Tulemused

Magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada, millised on koolieelses lasteasutuses töötavate õpetajat abistavate töötajate arvamused oma pädevustest ning arenguvajadustest seoses erivajadustega laste ja nende kaasamisega lasteaia rühma. Selles peatükis annan ülevaate tulemustest, lähtudes püstitatud uurimisküsimustest.

Õpetajat abistavate töötajate ettevalmistus

Esimese uurimisküsimusega soovisin teada saada, millise ettevalmistusega on praegused õpetajat abistavad töötajad. Kõige rohkem vastajaid (51,4%, n=37) oli kesk-eriharidusega, järgnes keskharidusega vastajate rühm (30,6%, n=22). Kolmel vastajal (4,2%) oli kõrgeimaks haridustasemeks märgitud põhiharidus. Soovisin teada, kas abistavad töötajad on saanud lapsehoidja ettevalmistuse. Üle poolte vastanutest (42 vastajat, 58%) märkisid, et omavad lapsehoidja ettevalmistust, sealhulgas 20 (27,8% vastanutest) omasid tase 5 ning 14 (19,5% vastanutest) omasid tase 4 kutset. Uurimistulemused on täpsemalt esitatud tabelis 4.

Tabel 4. Õpetajat abistavate töötajate haridustase (n=72) ja lapsehoidja kutse (n=34)

Haridustase	Ametikoht				Kokku
	Õpetaja abi	Abiõpetaja	Õpetaja assistent	Rühma tugiisik	
Kesk-eriharidus	24	3	7	3	37 (51,4)
Keskharidus	11	5	6		22 (30,6)
Rakenduskõrgharidus	2		1	1	4 (5,5)
Bakalaureuseharidus	1	2	1		4 (5,5)
Põhiharidus	2			1	3 (4,2)
Magistriharidus	1			1	2 (2,8)
Kokku	41 (57)	10 (13,9)	15 (20,8)	6 (8,3)	72 (100)
Lapsehoidja, tase 4	8	2	3	1	14 (19,5)
Lapsehoidja, tase 5	11	3	4	2	20 (27,8)
Kokku	19 (46,4)*	5 (50)*	7 (46,7)*	3 (50)*	34 (47,3)

Märkused. Sulgudes on protsendid. *Protsent on arvutatud iga ametikoha koguarvu põhjal.

Uuris, millise õppekava või eriala on vastajad lõpetanud. Sellele küsimusele vastas kokku 30 (42,3%) õpetajat abistavat töötajat. Üheksa vastajat (30%) oli lõpetanud lapsehoidja eriala, neljal vastajal (10%) oli koolieelse lasteasutuse õpetaja ettevalmistus (sh üks vastaja oli parajasti õppimas). Kolmel vastajal (10%) oli haridus kokanduse valdkonnas ning kahel (6,7%) kaubanduse valdkonnas. Ülejäänud vastused olid üksikjuhtumid erinevatest valdkondadest.

Uurides viimase kolme aasta jooksul läbitud koolituste kohta, selgus, et 61% (n=44) vastanutest oli õpetajat abistavate töötajate jaoks mõeldud koolitusi läbinud. Koolitusi täpsustas 38 vastajat (86%), nendest 9 vastajat (24%) oli läbinud mitu koolitust. Induktiivse sisuanalüüsi tulemusena selgus, et enim olid õpetajat abistavad töötajad läbinud koolitusi seoses erivajadustega lastega (n=25, 65,8%), õppemetoodikaga (n=9, 23,7%) ning pedagoogilistel teemadel (n=8, 21,1%). Koolitusteemadest moodustus üheksa kategooriat, mis on välja toodud lisas 5.

Selgitamaks välja, kuidas õpetajat abistavad töötajad enda rolli rühmakeskkonnas tajuvad, esitasin neile viis väitlauset. Üle poole vastanutest (n=37) valisid väite, et nende peamine roll rühmas oli hoolitseda laste eest, toetada nende arengut igapäevastes tegevustes, abistada õpetajat õppe- ja kasvatustegevustes, juhendada lapsi õppetegevustes ning hoida rühmas puhtust. Täpsemad tulemused on esitatud tabelis 5.

Tabel 5. Õpetajat abistava töötaja (n=72) tunnetatud roll rühmakeskkonnas

Roll rühmas	Vastajaid n (%)
Tunnen, et minu peamine roll on hoolitseda laste eest, toetada nende arengut igapäevastes tegevustes, abistada õpetajat õppe- ja kasvatustegevustes, juhendada lapsi õppetegevustes ning hoida rühmas puhtust.	37 (51,4)
Tunnen, et minu peamine roll on abistada õpetajat õppe- ja kasvatustegevustes, juhendada lapsi õppetegevuses ning lähtuda laste arendamisel õppekavast.	15 (20,8)
Tunnen, et minu peamine roll on abistada õpetajat õppe- ja kasvatustegevustes ning juhendada lapsi õppetegevustes.	11 (15,3)
Tunnen, et minu peamine roll on laste eest hoolitsemine ja rühmas puhtuse hoidmine.	5 (6,9)
Tunnen, et minu peamine roll on hoolitseda laste eest (nt. söömine, riietumine, hügieen), toetada nende arengut igapäevastes tegevustes (sh individuaalsed ja väikeste gruppidega tegevused) ning tagada rühmas puhtuse hoidmine.	4 (5,6)

Töö hüpoteesist lähtuvalt uurisin, kas abistavad töötajad tunnetavad enda rolli rühmas pigem lapsehoidja kui õpetaja sarnasena (abiõpetaja kutsele vastavana). 46% vastanutest (n=33) tajusid, et nende roll sarnaneb nii lapsehoidja kui ka abiõpetajaga. 46% vastanutest (n=33) tajusid, et nende roll pigem sarnaneb või sarnaneb abiõpetajaga ning 8,3% vastanutest (n=6), et pigem sarnaneb või sarnaneb lapsehoidjaga. Saan seega järeldada, et pigem tunnetatakse enda rolli abiõpetajana.

Soovisin teada, millega abistavad töötajad täpsemalt tegelevad, kui rühmaõpetaja viib läbi õppe- ja kasvatustegevusi. Selleks hinnati tegevuste sagedust 5-pallisel Likerti skaalal (1 – mitte kunagi, 2 – harva, 3 – sageli, 4 – mõnikord, 5 – alati). Kõige kõrgemalt (sageli või alati) hinnati väiteid *Istun õppe- ja kasvatustegevuses rahutu lapse kõrval, toetan tema keskendumist* (79,2%, n=57) ja *Abistan õppe- ja kasvatustegevuses käitumiskorra hoidmisel* (76,4%, n=55). Vaikselt majapidamistöödega tegeleti enda hinnangul kõige harvem. Täpsem ülevaade on tabelis 6.

Tabel 6. Millega tegelevad õpetajat abistavad töötajad (n=72) õppe- ja kasvatustegevuse ajal

	Harva või mitte kunagi	Mõnikord	Sageli või alati
Tegelen vaikselt majapidamistöödega	54 (75)	7 (9,7)	11 (15,3)
Osalen õppe- ja kasvatustegevuses ainult siis, kui õpetaja mind eraldi palub	30 (41,7)	11 (15,3)	31 (43)
Abistan õppe- ja kasvatustegevuses käitumiskorra hoidmisel	5 (6,9)	12 (16,7)	55 (76,4)
Istun õppe- ja kasvatustegevuses rahutu lapse kõrval, toetan tema keskendumist	4 (5,6)	11 (15,3)	57 (79,2)
Viin läbi õppe- ja kasvatustegevust väiksemas grupis	17 (23,6)	17 (23,6)	38 (52,7)
Tegelen erivajadustega lapsega individuaalselt teistest eemal	22 (30,5)	34 (47,2)	16 (22,2)

Märkus. Sulgudes on protsendid

Esimese uurimisküsimuse vastusena selgus, et õpetajat abistavad töötajad on sagedamini keskharidusega ja lapsehoidja ettevalmistusega. Viimase kolme aasta jooksul oli üle poolte vastanutest läbinud õpetajat abistavate töötajate jaoks mõeldud koolitusi. Kõige sagedamini oli osaletud koolitustel, mis käsitlesid erivajadustega lapsi. Õpetajat abistavad töötajad tajusid, et nende roll rühmas sarnaneb pigem abiõpetaja kui lapsehoidja rollile. Õppetegevuste läbiviimisel $\frac{3}{4}$ vastajatest enda sõnul abistavad õpetajat käitumiskorra tagamisel ning toetavad rahutu lapse keskendumist.

Teadmised ja oskused seoses erivajadustega lastega

Teise uurimisküsimusega soovisin teada saada, kuivõrd piisavaks hindavad abistavad töötajad oma teadmisi ja oskusi seoses erivajadustega lastega. Ülevaate saamiseks uurisin nende hinnanguid rühmas olevate erivajadustega laste eripärade kohta. Vastati avatud küsimusele,

sageli kirjeldati mitme lapse eripärasid. Andmete analüüsimisel kasutasin deduktiivset andmeanalüüsi, võttes aluseks kirjandusallikates (Cooper, 2014; Hannell, 2019; Koolmeister *et al.*, 2024; Kõrgesaar, 2002; Padrik 2024; Silm *et al.*, 2024) kasutatavad kategooriad. Analüüsi tulemusel kujunes välja 11 kategooriat, mille ülevaade on esitatud tabelis 7.

Tabel 7. Erivajadustega laste eripärad õpetajat abistavate töötajate (n=72) hinnangul

Kategooria	Kood	Näited vastustest
Sotsiaalsed, emotsionaalsed ja käitumisraskused	Käitumisraskused	Käitumisprobleemid; käitumine (ei kuula, lööb).
	Sotsiaalsed raskused	Poisid on vaimselt eakohase arenguga, sotsiaalne areng vajab toetamist; sotsiaalsus teiste lastega häiritud.
	Emotsionaalsed raskused	Äkkviha, puudub võime emotsioone ohjata, nõ lühike süütenõör; emotsioonidega toimetulek.
Kõne- ja keelepuuded	Kõnepuue	Kõnepuue; kõnepuudega laps.
	Kõnehäire	Kõnehäired; kõnehäire.
	Kõne arengu probleemid	Puudub kõne ja selle mõistmine; tema kõnest ei saa aru ja vahel tundub, et ta meist ka; ei räägi.
Aktiivsus- ja tähelepanuhäire	Hüperaktiivsus	Hüperaktiivsus; ath erinevad vormid.
	Keskendumisraskused	Raske keskenduda; keskendumishäire.
	Lühiajaline püsivus	Ei oska paigal püsida; püsimatus.
Autismispektri häire	Autistlikud jooned	Ei tunne huvi tegevuse kohta, väldib suhtlemist, ei huvita värvimine, voolimine, piltide ladumine, söömine ja wc käimine tekitab probleeme, unehäired (ei jää magama või magab harva). Iga väiksema muudatus võib endast välja viia. Võib lihtsalt niisama kõva häält teha ehk karjuda, kuigi polnud mingit probleemi; autistlikud.
	Autism	Autism; kerge autismihäire.
Intellektipuue	Vaimne alaareng	Intellektipuue; vaimse arengu mahajäämus.
	Alaareng	Arenguliselt maha jäänud. 3-4-aastase lapse tasemel (6-7-a. rühm)
Muukeelsus	Muukeelne	Üks on teise keelega laps (ukrainlane); muukeelsus.
	Ei mõista eesti keelt	Eesti keele mittemõistmine.
Tervise seisundist tingitud erivajadused	Diabeet	Diabeedi diagnoos.
	Epilepsia	Epilepsia tingitud erimenüü.
	Harvikaigus	Harvikaigus.
Füüsiline puue	Füüsilised eripärad	Füüsilised eripärad; erivajadus seotud füüsiliste raskustega.
Meelepuue	Nägemispuue	Laps on tugeva nägemispuudega.
	Kuulmispuue	Kuulmispuudega.
Andekus	Head teadmised	Teadmistelt pigem algklasside tase või enamgi.
Õpiraskused	Õpiraskus	Mõnel ka väike õpiraskus.

Kõige rohkem kirjeldasid õpetajat abistavad töötajad laste eripärasid, mis osutavad käitumisraskustele ning kõne ja keelepuuetele. Mitmed abistavad töötajad nimetasid ka konkreetseid erivajaduste liike ja diagnoose (nt kõnepuue, kuulmispuue, ATH, epilepsia).

Samas olid esindatud ka erinevaid kõnekeelsed kirjeldused nagu teise keelega, lühike süütenöör, ei oska paigal püsida.

Õpetajat abistavate töötajate hinnanguid oma teadmiste ja oskustele, mida nad rakendavad, uurisin Likerti skaalal 1-6 (1 - ei oska öelda, 2 – väga nõrk, 3 – nõrk, 4- rahuldav, 5 – hea, 6- väga hea). Selgus, et kõige paremal tasemel olevaks (hea või väga hea) hindasid nad oma teadmisi ja oskusi teha koostööd rühmaõpetajaga (97,2%, n=70) ja olla valmis tegema koostööd tugispetsialistiga (94,5%, n=68). Madalamal tasemel olevaks hinnati oma oskusi toetada lapse keele ja kõne arengut (58,3%, n=42) ja last/lapsi õppe- ja kasvatustegevusse kaasata (76,4%, n=55). Täpsem ülevaade hinnangutest on tabelis 8.

Tabel 8. Õpetajat abistavate töötajate (n=72) hinnangud enda oskustele

	Ei oska öelda	Nõrk või Väga nõrk	Rahuldav	Hea või Väga hea
Oskan teha koostööd rühmaõpetajaga.		1 (1,4)	1 (1,4)	70 (97,2)
Olen valmis tegema koostööd tugispetsialistiga.		1 (1,4)	3 (4,2)	68 (94,5)
Oskan luua kõikidele lastele turvalise keskkonna.		2 (2,8)	8 (11,1)	62 (86,1)
Oskan suhelda lapsevanematega.		2 (2,8)	10 (13,9)	60 (83,4)
Oskan suunata last sobival viisil käituma.		2 (2,8)	11 (15,3)	59 (81,9)
Oskan suunata last mängus.			14 (19,5)	58 (80,6)
Oskan toetada last rühmakaaslastega suhtlemisel.			14 (19,5)	56 (77,8)
Oskan last/lapsi õppe- ja kasvatustegevusse kaasata.		2 (2,8)	16 (22,2)	55 (76,4)
Oskan toetada lapse keele ja kõne arengut.	2 (2,8)	1 (1,4)	20 (27,8)	42 (58,3)

Märkus. Sulgudes on protsendid

Vastusena teisele uurimisküsimusele selgus, et õpetajat abistavad töötajad hindavad oma teadmisi ja oskusi, mida eeldatakse neilt lapsehoidja ja/või abiõpetaja kutsestandardite alusel, üldiselt kõrgelt (üle poole vastanutest heaks või väga heaks). Kõige paremaks hindasid õpetajat abistavad töötajad enda oskusi teha koostööd (rühmaõpetajaga, tugispetsialistiga). Kõrgeid hinnanguid anti aga vähem oma oskustele tegeleda otseselt lastega (eriti keele ja kõne arengu toetamisega).

Toimetulek erivajadustega lastega

Kolmanda uurimisküsimusega soovisin teada, millega abistavad töötajad enda hinnangul hästi toime tulevad seoses rühma kaasatud erivajadustega lastega. Selleks andsid nad hinnangu Likerti skaalal 1-5 (1 - ei oska vastata, 2 – tunnen suuri raskusi, 3 - tunnen pigem raskusi, 4 – tulen pigem hästi toime, 5 – tulen väga hästi toime).

Selgus, et kõige kõrgemaks (tulen pigem hästi või väga hästi toime) hinnati toimetulekut lapse tunnustamisega: *Kiidan last, kui tal midagi õnnestub* (100%, n=72) ja *Kiidan last, kui ta käitub sobivalt* (98,6%, n=71). Suuremaid raskusi tunnetati (tunnen pigem raskusi või suuri raskusi) seoses väidetega *Selgitan teistele lastele lapse eripärasid ja kuidas nendega arvestada* (29,2%, n=21); *Kasutan/olen valmis kasutama alternatiivkommunikatsioonivahendeid (pildid, viiped vmt)* ja *Räägin lapsevanemale, millega laps päeva jooksul toime ei tulnud* (26,4%, n=19). Kõige ebakindlamalt tundsid vastajad end seoses hinnagute andmisega väidetele *Räägin lapsevanemale, millega laps päeva jooksul toime ei tulnud* (ei oska vastata 15,3%, n=11) ja *Kutsun lapse endaga koos lauda katma või koristama* (13,9%, n=10). Täpsem info õpetajat abistavate töötajate toimetulekust on leitav tabelis 9.

Tabel 9. Õpetajat abistavate töötajate (n=72) hinnang oma toimetulekule

	Ei oska vastata	Tunnen pigem raskusi või suuri raskusi	Tulen pigem hästi või väga hästi toime
<i>Kiidan last, kui tal midagi õnnestub.</i>			72 (100)
<i>Kiidan last, kui ta käitub sobivalt.</i>		1 (1,4)	71 (98,6)
<i>Näitan lapsele ette, kuidas õpetaja poolt antud ülesannet täita.</i>		5 (7)	67 (93,1)
<i>Arutan õpetaja või tugispetsialistiga, mida olen lapse juures ise märganud.</i>		6 (8,3)	66 (91,7)
<i>Hoolitsen, et lapsel oleks rühmas olla hea ja turvaline</i>	1 (1,4)	8 (11,1)	63 (87,5)
<i>Vastan lapsevanema küsimustele lapse päevaste tegevuste kohta</i>	3 (4,2)	7 (9,7)	62 (86,1)
<i>Tegelen lapsega väikeses grupis</i>	2 (2,8)	9 (12,5)	61 (84,7)
<i>Mängin lapsega individuaalselt</i>	1 (1,4)	10 (13,9)	61 (84,7)
<i>Küsin õpetajalt soovitusi, kuidas mina saan last toetada</i>	2 (2,8)	10 (13,9)	60 (63,3)
<i>Toetan last rahunemisel, kui ta läheb endast välja</i>	1 (1,4)	13 (18,1)	58 (80,6)
<i>Kutsun lapse endaga koos lauda katma või koristama</i>	10 (13,9)	6 (8,3)	56 (77,8)
<i>Arutlen õpetajaga, kuidas õpetada lastele sobilikku käitumist</i>	3 (4,2)	13 (18,1)	56 (77,8)
<i>Räägin lapsevanemale, millega laps päeva jooksul toime tuli</i>	8 (11,1)	9 (12,5)	55 (76,4)
<i>Loen internetist/raamatutest, kuidas õpetada lastele sobilikku käitumist</i>	7 (9,7)	14 (19,5)	51 (70,8)
<i>Arutlen õpetajaga, kuidas toetada laste kõne arengut</i>	4 (5,6)	17 (23,6)	51 (70,8)
<i>Loen internetist/raamatutest, kuidas toetada laste kõne arengut</i>	7 (9,7)	17 (23,6)	48 (66,7)
<i>Kasutan/olen valmis kasutama alternatiivkommunikatsioonivahendeid (pildid, viiped vmt)</i>	6 (8,3)	19 (26,4)	47 (65,3)
<i>Selgitan teistele lastele lapse eripärasid ja kuidas nendega arvestada</i>	5 (7)	21 (29,2)	46 (63,9)
<i>Räägin lapsevanemale, millega laps päeva jooksul toime ei tulnud</i>	11 (15,3)	19 (26,4)	42 (58,3)

Märkused. Tumedalt on tähistatud iga skaalaosa levinumad vastused; Sulgudes on protsendid

Vastusena kolmandale uurimisküsimusele selgus, et enamiku õpetajat abistavate töötajate hinnangul tulevad nad kõige paremini toime erivajadustega lapse kiitmisega, kui tal midagi õnnestub. Oma toimetulekut hinnati tagasihoidlikumaks, kui tuleb selgitada teistele lastele või lapsevanematele erivajadustega lapse eripära või raskusi.

Neljanda uurimisküsimusega soovisin välja selgitada, milliseid raskusi on õpetajat abistavad töötajad kogunud seoses erivajadustega lastega. Kasutasin selleks avatud küsimusi, st vastaja sai oma sõnadega raskused sõnastada, ja palusin mõelda 2024/25. õa. peale. Raskusi märkis, et on kogunud, 66 vastajat (91,7%), toodi välja üks või mitu raskust. Üksnes kuus (8,3%) vastajat ei olnud enda hinnangul raskusi kogunud. Andmeid analüüsisin induktiivselt, luues sarnaste tunnuste alusel koodid ning seejärel nende põhjal kategooriad (4). Õpetajat abistavate töötajate poolt kirjeldatud raskused seoses erivajadustega lastega on esitatud tabelis 10.

Tabel 10. Õpetajat abistavate töötajate (n=66) poolt kogetud raskused 2024/25. õppeaastal

Kategooria	Kood	Näited
Raskused lastega	Raskused laste käitumise, emotsioonidega.	Kuidas aidata, kui käitumisega keeruline (kisab, teeb haiget, hakkab vastu); lapse agressiivsus ning ebasobivad sõnad teiste laste suhtes.
	Lapse osalemine ühistegevustes	Väga raske kui laps ei ole nõus mitte midagi kaasa tegema, ei õppetegevuses ega ka liikumise- ja muusikatunnis.
	Laste keskendumisraskused	Laps ei suuda keskenduda ja pigem vajab individuaalset lähenemist, mida me rühmas talle ka pakume; laps ei püsi paigal, vajab pidevalt meeldetuletusi, kui toimub õppetöö.
	Raskused kõneprobleemidega lastega	Muukeelne laps ei saa rühmareeglite selgitustest aru, sest ta ei oska piisavalt eesti keelt; kuidas suhelda ja abistada last kes ei räägi.
	Hooldavad tegevused	Erivajaduste laste toitumine; kuidas panna erivajadusega last magama, kui keeldub.
	Teiste laste hoiak	Eakaaslased ei mõista sageli, kui palju erinevaid lapsi meie ümber on; teisi lapsi vaja rohkem suunata, et erivajadusega lapsele haiget ei tehtaks.
Väiksema rühma vajadus	Palju lapsi	Liiga suured rühmad erivajadusega lapse jaoks.
	Suurema toe vajadus	Ühele lapsele oleks vaja tugiisikut, et õpetaja ja õpetaja abi ei peaks panema kogu energiat vaid ühe lapse peale.
	Ei ole aega nendega tegeleda	Vähe aega üks ühele tegevustes.
Puudulikud oskused	Oskuste puudumine	Sageli jääb oskustest puudu.
	Juhiste puudumine	Rühmas puudub pädev õpetaja, kes oleks võimeline juhendama.
Raskused täiskasvanutega	Raskused koostöös perega	Lapsevanema eitav hoiak. Kodus ju ei ole midagi, millest räägiti; vanemad eitavad lapse probleemi.
	Tugispetsialistide puudus	Pigem on probleem selles, et erivajadustega laste jaoks pole tugispetsialistidel piisavalt aega, kuna nende töökoht on meil väiksema koormusega.
	Juhtkonna toetus	Toetus juhtkonna poolt on olnud halb.

Neljanda uurimisküsimuse vastusena selgus, et 92% uuringus osalenud õpetajat abistavatest töötajatest on kogunud seoses erivajadustega lastega raskusi. Toodi välja mitmesugused raskused erivajadustega lastega, tunnetati vajadust väiksema rühma järele. Teine grupp raskusi oli seotud täiskasvanutega, sh oskuste vähesus.

Õpetajat abistavate töötajate juhendamine

Viimasena soovisin saada teada, kuivõrd rühmaõpetajad ja tugispetsialistid abistavat töötajat nende endi sõnul erivajadustega lapse toetamisel juhendavad. Selleks esitasin valikvastustega küsimused. Õpetajat abistavate töötajate hinnangul olid saanud üle poolte nendest (n=40, 55,6%) tööl oma kolleegidelt piisavalt tuge ja toetust erivajadustega lastega tegelemisel, 24% (n=17) leidis, et ei ole piisavalt tuge ja juhendamist saanud ning 21% (n=15) ei osanud küsimusele vastata (juhendamise piisavusele hinnangut anda).

Õpetajat abistavate töötajate hinnangul on õpetajate poolset juhendamist saanud neist 56,9% (n=41); 25% (n=18) vastasid, et neid ei juhendatud; ning 18,1% (n=13) vastajat ei vajanud enda hinnangul juhendamist. Soovisin teada, milline tugispetsialist ning kui tihti on neid juhendanud. Vastajatel oli võimalik valida mitme vastusevariandi vahel. 95,8% vastaja (n=69) asutuses olid tööl tugispetsialistid. Nendest 52% (n=36) märkisid, et tugispetsialistid on neid juhendanud ning 45% (n=31), et tugispetsialistid ei ole juhendanud. 28 (40,6%) vastajat tõi välja, et neid oli juhendanud eripedagoog ning 18 (26,1%) vastajat, et logopeed. Veel on õpetajat abistavaid töötajaid nende hinnangul juhendanud sotsiaalpedagoog (n=2), psühholoog (n=1) ja HEVKO (n=1).

Tugispetsialisti poolse juhendamise sagedusele vastas 47 (68% nendest, kellel oli tugispetsialist asutuses tööl) õpetajat abistavat töötajat. Nendest 12 olid saanud tugispetsialisti poolset juhendamist kord paari nädala jooksul ning 12 õppeaasta alguses. Juhendamist on saanud kord kuus 10, 2-3 korda nädalas 9, igal päeval 3 ning mitu korda päevas 1 õpetajat abistav töötaja.

Uurides, kes juhendas veel neid erivajadustega lastega tegelemisel, vastas 46 (63,9%) õpetajat abistavat töötajat, mõned neist valisid mitu vastusevarianti. Selgus, et juhendanud on teised abistavad töötajad (n=34, 47,2%), õppejuht või direktor (n=16, 22,2%), lapsevanemad (n=9, 12,5%), liikumisõpetaja (n=4, 5,6%), muusikaõpetaja (n=2, 2,8%).

Viienda uurimisküsimuse vastusena selgus, et üle poolte (56%) õpetajat abistavatest töötajatest olid enda hinnangul saanud tööl kolleegide poolt piisavalt tuge ja juhendamist

erivajadustega lastega tegutsemisel. Juhendamist olid nad saanud sagedamini rühmaõpetajate, teiste abistavate töötajate, eripedagoogide, logopeedide, õppejuhi või direktori poolt.

Arutelu

Eesti haridussüsteemis rakendatakse kaasavat haridust. Kuigi laste üldarv alushariduses on vähenenud, on erivajadustega laste arv ja osakaal kasvanud ning enamus neist õpivad tavarühmades (Silm *et al.*, 2024). 1. septembril 2025. a. hakkab kehtima uus Alusharidusseadus (2024), mis sätestab, et õppe- ja kasvatustegevusi viivad läbi õpetajad ja abiõpetajad ning nende põhiülesandeks on toetada iga lapse arengut alushariduse omandamisel. Oskuslikult juhendatud õpetaja abi toetab laste arengut, jälgib nende käitumist ja aitab õppetöö läbiviimisel (Häidkind & Villem, 2014). Magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada, millised on koolieelses lasteasutuses töötavate õpetajat abistavate töötajate arvamused oma pädevustest ning arenguvajadustest seoses erivajadustega laste ja nende kaasamisega lasteaiarühma. Õpetajat abistava töötaja mõiste oli selles töös lai - selle alla hõlmati õpetaja abid, abiõpetajad, õpetaja assistendid ja rühma tugiisikud.

Varasemalt oli teada, et abiõpetajatele hakkavad kehtima lapsehoidja kutsestandardi kompetentsid, millele vastavaid koolitusi on korraldatud juba aastaid. Kuid väljatöötamisel oli ka õpetaja tase 5 kutse, mis hakkab samuti kehtima abiõpetajatele. Abiõpetajateks hakatakse edaspidi nimetama õpetaja abisid, kes on lasteaias pikka aega olnud seotud majapidamistöödega ning nende palkamiseks pole kvalifikatsiooninõudeid kehtestatud. Seega püstitasin hüpoteesi, et õpetajat abistavad töötajad tunnetavad enda rolli rühmas pigem lapsehoidja kui õpetaja sarnasena (abiõpetaja kutsele vastavana) (Meister, 2014; Nano, 2022; Pöder, 2020). Hüpotees ei leidnud uuringus kinnitust: 46% vastajates tunnetasid, et nende roll sarnaneb või pigem sarnaneb abiõpetajaga ning vaid 8,3%, et sarnaneb lapsehoidjaga. Selgus, et õppetegevuste ajal peaaegu 80% abistavatest töötajatest enda sõnul istuvad rahutu lapse kõrval ja toetavad tema keskendumist või abistavad õpetajat käitumiskorra hoidmisel. Kivirand jt (2024) osutavad, et abiõpetaja peaks aitama kaasata kõiki õppijaid õppetegevusse, selle asemel, et eemalduda koos erivajadustega õppijaga grupist. Uuringus selgus, et 22% abistavatest töötajatest tegelevad õppetegevuse ajal erivajadustega lapsega teistest eemal alati või sageli. Ka hinnati erivajadustega lapse kaasamist õppe- ja kasvatustegevusse vastajate poolt üheks oma nõrgemaks oskuseks. Seega on erivajadustega lapse õpetamine koos teistega siinse uuringu alusel jätkuvalt väljakutseks.

Alusharidusseadus (2024) sätestab, et abiõpetaja pedagoogilised kompetentsid on kirjeldatud lapsehoidja kutsestandardis ning nende olemasolu hindab tööandja. Abiõpetaja arendab järjepidevalt oma kutseoskusi ning lasteaiapidaja loob selleks võimalused. Schei ja Nerbø (2015) uuringus selgus, et õpetaja abidel on palju väiksem võimalus oma professionaalset arengut edendada, pääseda ligi koolitustele kui õpetajatel. Pöder'i (2020) uurimusest selgus, et õpetaja abid soovivad lapsehoidja koolitusi, lapse arengu teemalisi koolitusi, puhastusteenindus-, toitlustus-, laste kasvatusalaseid, erivajadustega lapse teemalisi ning koolieelse lasteasutuse õpetaja koolitusi. Käesolevas uuringus selgus, et 58% õpetajat abistavatest töötajatest olid juba omandanud lapsehoidja ettevalmistuse ning lapsehoidja kutset omas 47,2% vastanutest. Üle poole õpetajat abistavatest töötajatest märkisid, et olid viimase kolme aasta jooksul läbinud abistavale töötajale mõeldud koolitusi ning enim oli läbitud erivajadustega laste teemalisi koolitusi. Tulemus võib olla seotud sellega, et erivajadustega laste arv on alushariduses aastatega kasvanud 30 %-ni (Silm *et al.*, 2024). Samuti on tulemus kooskõlas ilmnenu tendentsiga, et õpetajat abistavad töötajaid tunnetavad ennast pigem õpetaja abistajana õppeprotsessis kui rühmaruumi korrashoidjana.

Oluline on õigeaegselt märgata lapse arengu neid valdkondi, mis vajavad toetust ja tugevdamist (Veisson & Nugin, 2009). Õpetajal on kasulik koguda infot lapse toimetuleku kohta ka õpetaja abilt, kes veedab suure osa päevast lastega koos (Häidkind & Kuusik, 2009). Selles uuringus ilmnis vastajate kõrge valmisolek ning enesekindlus seoses koostöö tegemisega - nii õpetajaga kui ka tugispetsialistidega. Kaasava hariduse uuringus (Silm *et al.*, 2024) osalenud õpetaja abid ja assistendid märkisid, et neil on kogemusi enim käitumisraskustega ning kõne- ja keelehäirega lastega. Ka siinses uuringus nimetasid õpetajat abistavad töötajad, et rühma kaasatud erivajadustega lastel esineb sagedamini sotsiaalseid, emotsionaalseid ja käitumisraskuseid ning kõne- ja keeleprobleeme. Kõige madalamaks hinnati vastajate poolt oma teadmisi ja oskusi, kuidas toetada lapse keele ja kõne arengut ning last/lapsi õppe- ja kasvatustegevusse kaasata (ehk siis toimetulekut just nende erivajadustega laste probleemidega, keda on rühmades kõige enam). Flink'-i (2019) küsitlusest selgus, et lapsehoidjad hindasid kõrgemalt enda oskusi hinnata üldoskuste arengut ning madalamalt oma teadmisi erivajadustega lastest. Hinnanguid oma oskustele palusin õpetajat abistavatel töötajatel ka siinses uuringus anda. Selgus, et kõrgemad hinnangud anti oma oskustele erivajadustega lapsi kiita, kui lapsel midagi õnnestub või kui ta käitub sobivalt. Koguni 91,2% vastajatest aga märkis, et on kogenud seoses erivajadustega lastega raskusi. Keerukana tajuti teistele lastele lapse eripärade selgitamist ja olukordi, mis olid seotud laste käitumisega,

emotsioonidega. Väljapoole suunatud käitumine avaldub trotsliku, agressiivse ja nõuetele mittevastava käitumisena (Cooper, 2014; Kõrgesaar, 2002). Enim kirjeldasidki õpetajat abistavad töötajad käesolevas uurimuses erivajadustega laste väljapoole suunatud probleemset käitumist (agressiivsus, löömine, hammustamine jms). Need probleemid võivad tuleneda laste erivajadustest, aga olla seotud ka sotsiaalsete oskuste ebaefektiivse õpetamisega. Õpetajat abistav töötaja ei tohiks nendes olukordades jääda omapäi, vaid teda tuleks õpetaja ja/või tugispetsialisti poolt kaasa haarata rühmareeglite kehtestamise ning sotsiaalsete oskuste õpetamise protsessi.

Kaasavast haridusest kirjutavad Kivirand jt (2024) rõhutavad, et õpetajat abistav töötaja vajab juhendamist õpetajate ja tugispetsialistide poolt. Nii eripedagoogide kui ka logopeedide kutsestandard osutavad pädevusele kolleege, lapse tugivõrgustikku juhendada (Kutsestandard. Eripedagoog ..., 2024; Kutsestandard, Logopeed..., 2024). Paraku üksnes 56% uuringus osalenud õpetajat abistavat töötajat leidis, et on saanud oma kolleegidelt piisavalt tuge erivajadustega lastega tegelemisel. Järelikult tunnetatakse vajadust suurema juhendamise järele; esmajoonel oleks see erivajadustega lapsega tegeleva õpetaja ja/või tugispetsialisti ülesanne. Õpetajate poolset juhendamist oli enda hinnangul saanud 57% vastanutest. Vastustest ilmnnes, et eripedagoogide poolt oli saadud juhendamist rohkem (40,6%) kui logopeedidelt (26,1%). 47,2% vastanutest märkis, et neid on juhendanud teised abistavad töötajad, mis võib näidata seda, et üksteisega suheldes tunnevad nad ennast võrdväärseks, julgevad küsida ning ka jagada toetust. Teine võimalik tõlgendus on, et vajadus abi järele on sedavõrd suur, et sobib seda vastu võtta sealt, kust saab. Juhiste asjakohasus ja usaldusväärsus võib sel juhul olla kaheldav, mh tekkida risk erivajadustega lapsele kahju teha. Seega meeskonnatöö ning õpetajat abistavate töötajate juhendamise kvaliteet on lasteaias väga oluline, eriti erivajadustega laste kaasamisel ja arengu toetamisel.

Antud töö piiranguks võib pidada seda, et saatsin küsimustiku lasteaegade direktoritele/õppejuhtidele, mistõttu ei ole teada, kui paljudele õpetajat abistavate töötajatele see edastati. Samuti ei ole Facebook'i grupi puhul võimalik kindlaks teha, kui suur osa liikmetest töötavad õpetajat abistava töötajana. Loodud küsimustik sisaldas parema ja täpsema info saamiseks ka vabavastustega küsimusi, mille analüüsimine ja kategooriate moodustamine osutusid kogemuste puudumise tõttu keerukaks. Analüüsist jätsin välja vastused küsimusele, kuidas kogetud raskusi on ületatud. Selle põhjuseks oli, et vastati pigem, mis on lapsi (mitte töötajat) aidanud raskuste ületamisel.

Antud uurimistöö väärtuseks on, et leidsin kinnitust, et õpetajat abistavad töötajad tunnetavad enda rolli rühmas juba praegu pigem abiõpetaja sarnasena. Nad peavad oluliseks õpetajat õppe- ja kasvatustegevustes toetada ning abistada. Kuna erivajadustega laste arv rühmades on tõusuteel, vajavad õpetajat abistavat töötajad teadmisi ja oskusi ning asjakohast juhendamist, et anda oma panus nende laste kaasamisse. Uuringutulemusi saab arvesse võtta näiteks uute koolituskavade väljatöötamisel õpetaja, tase 5 kutse omandamiseks. Magistritöö võiks huvi pakkuda lasteaedade juhtidele, tugiteenuste koordineerijatele ja tugispetsialistidele, kes mõtisklevad, kuidas paremini koostööd korraldada ning abistavate töötajate juhendamine tagada. Kuna uuringus kasutasin küsitlust, võiks edaspidi uurida, kuidas õpetajat abistavaid töötajaid tegelikult ja täpsemalt lasteaedades juhendatakse.

Tänusõnad

Soovin südamest tänada oma juhendajat Pille Häidkindi toetava suhtumise, suunamise, soovitude ja konstruktiivse tagasiside eest kogu uurimisprotsessi vältel. Tänan Karmen Kalki, kelle nõuanded kvantitatiivse andmetöötluse ja analüüsimeetodite osas aitasid kaasa andmete tõlgendamisele. Avaldan tänu pilootküsitluses osalejatele ja küsitlusele vastajatele. Eriline tänu kuulub minu lähedastele, kes uskusid minusse, mõistsid ja toetasid mind sellel teekonnal.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Eva Lindermann

/allkirjastatud digitaalselt/

20.05.2025

Kasutatud kirjandus

- Alusharidusseadus (2024). *Riigi Teataja I*, 09.01.2025, 1.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/109012025001>
- Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded (2011/2024). *Riigi Teataja I*, 27.07.2024, 3
<https://www.riigiteataja.ee/akt/127072024003?leiaKehtiv>
- Cooper, P. (2014). Social, emotional and behavioural difficulties: The need to look beyond the problem. In E. T. Emmer & E. J. Sabornie (Eds.), *The Routledge International Companion to Educational Psychology* (pp. 284-292). Routledge.
- Flink, K. (2019). *Õpetajate ja lapsehoidjate hinnangud toimetulekule erivajadustega väikelastega* [bakalaureusetöö, Tartu Ülikool]. DSpace.
<http://hdl.handle.net/10062/64963>
- Gottfried, M. A. (2018). Teacher's aides in kindergarten: Effects on achievement for students with disabilities. *The Journal of Educational Research*, 111(5), 620-630.
<https://doi.org/10.1080/00220671.2017.1354174>
- Haapsalu Kutsehariduskeskus (s.a.).
<https://www.hkhk.edu.ee/et/vastuvott/erialad/sotsiaalhooldus-lastehoid/lapsehoidja>
- Hannell, G. (2019). *Erivajaduste määratlemine. Vaatluslehed individuaalsete eripärade hindamiseks*. Kirjastus Studium.
- Haridus- ja Noorteamet. (2020). *Koolieelse lasteasutuse õpetaja kompetentsimudel ja 360 kraadi tagasiside meetodika*. Haridus- ja Noorteamet.
https://harno.ee/sites/default/files/documents/2021-02/Koolieelse%20lasteasutuse%20%C3%B5petaja%20kompetentsimudel_0.pdf
- [HAR] *Haridussõnastik* (s.a.). <https://arhiiv.eki.ee/dict/haridus/>
- Tartu Ülikooli eetikakeskus (2023). *Hea teadustava* (täiendatud trükk).
https://eetika.ee/sites/default/files/2023-06/HEA%20TEADUSTAVA_2023.pdf
- Hunt, P., Soto, G., Maier, J., Liboiron, N., & Bae, S. (2004). Collaborative Teaming to Support Preschoolers With Severe Disabilities Who Are Placed in General Education Early Childhood Programs. *Topics in Early Childhood Special Education*, 24(3), 123–142. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1177/02711214040240030101>
- Häidkind, P. (2008). Erivajadustega lapsed lasteaias. E. Kikas (toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. (lk 198-220). Tartu Ülikooli Kirjastus.

- Häidkind, P., & Kivirähk, T. (2018, 20. juuni). Miks on lasteaeda ja kooli vaja eripedagoogi? *Õpetajate leht*. <https://opleht.ee/2018/06/miks-on-lasteaeda-ja-kooli-vaja-eripedagoogi/>
- Häidkind, P., & Kuusik, Ü. (2009). Erivajadustega laps koolieelses lasteasutuses. E. Kulderknup (koost), *Lapse arengu hindamine ja toetamine*. (lk 22-72). Kirjastus Studium.
- Häidkind, P., & Villems, K. (2014). Hindamine, arengukeskkonna kohandamine ja õppekasvatustegevus. P. Häidkind, K. Palts, J. Pillmann, : K. Ennok, K. Villems, & T. Peterson (toim), *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele*. (lk 35-41). Haridus- ja Teadusministeerium.
- Kannukene, P. (2024, 30. aprill). Õpetaja abi meeskonnaliikmeks. Päriselt!. *Õpetajate leht*. <https://opleht.ee/2024/04/opetaja-abi-meeskonnaliikmeks-pariselt/>
- Kivirand, T., Šuman, C., & Nelis, P. (2024). Kaasav hariduskorraldus rühma- või klassiruumi praktikas. Ä. Leijen (toim), *Kaasav haridus*. (lk 87-112). Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis (2015). *Riigi Teataja I*, 23.09.2015, 1 <https://www.riigiteataja.ee/akt/123092015001>
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). *Riigi Teataja I* 2008, 23, 152. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>
- Koolieelse lasteasutuse seadus (1999/2024). *Riigi Teataja I* 1999, 27, 387. <https://www.riigiteataja.ee/akt/126042024005>
- Koolmeister, M., Pruulmann, K., & Männamaa, K. (2024). Emotsionaalsed ja käitumishäired. P. Häidkind, & P. Soodla (toim), *Erivajadustega õppijad Eesti haridussüsteemis: märkamine, hindamine ja õpetamine*. (lk 373-402). Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kraav, S.-L. (2017). Lapsehoidja töö. I. Kraav, S.-L. Kraav, Ü. Kruuda, M. Liiger, & M. Pärn (toim), *Lapsehoidja käsiraamat*. (lk 11-22). Kirjastus Koolibri.
- Kuressaare Ametikool. (s.a.). <https://www.ametikool.ee/et/sisseastumine/erialad/sotsiaaltoolapsehoidja-1>
- Kutsestandard. Eripedagoog, tase 7*. (2024). <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11205094>
- Kutsestandard. Lapsehoidja, tase 4*. (2021). <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10889058>
- Kutsestandard. Lapsehoidja, tase 5*. (2021). <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10889081>

Kutsestandard. Logopeed, tase 7. (2024).

<https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11252591>

Kutsestandard. Õpetaja, tase 6. (2024).

<https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11334368>

Kõrgesaar, J. (2020). *Sissejuhatus hariduslike erivajaduste käsitusse*. 3.TR. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Lastekaitseeadus (2014/2025). *RT I, 31.12.2024, 23*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/LasteKS>

Luwi Koolituskeskus. (s.a.). <https://luwi.ee/lapsehoidja/lapsehoidja-ja-lasteaiaopetaja-assistendi-koolitus>

Maestro, S. & Muratori, F. (2008). How Young Children With Autism Treat Objects and People: Some Insights into Autism in Infancy From Research on Home Movies. E. McGregor, M. Nunez, K. Cebula, & J. C. Gomez (toim), *Autism. An Integrated View from Neurocognitive, Clinical, and Intervention Research*. (lk 169-192). Blackwell Publishing.

Malva, L. (2024). Erivajadustega õppijate kaasamine lasteaias ja koolis. P. Häidkind, & P. Soodla (toim), *Erivajadustega õppijad Eesti haridussüsteemis: märkamine, hindamine ja õpetamine*. (lk 124-154). Tartu Ülikooli Kirjastus.

Meister, K.-L. (2014). *Õpetaja abi osalemise õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel ja läbiviimisel*. [bakalaureusetöö, Tallinna Ülikool]. ETERA.

<https://www.etera.ee/zoom/1662/view?page=1&p=separate&tool=info&view=0,900,1657,746>

Mowrey, S.C., & Farran, D.C. (2022). Teaching Teams: The Roles of Lead Teachers, Teaching Assistants, and Curriculum Demand in Pre-kindergarten Instruction. *Early Childhood Education Journal* 50, 1329–1341. <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01261-7>

Nano, A. (2022). *Õpetaja abi roll rühmas ja õppe- kasvatustegevustes Ida-Virumaa lasteaegade näitel*. [bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, Narva Kolledž]. DSpace. <http://hdl.handle.net/10062/83942>

Neare, V. (2024). *Lapse arendamine ja tema arengu toetamine imikueast koolini. käsiraamat lapsevanematele, lasteasutuste õpetajatele ja eripedagoogidele*. Kirjastus Atlex.

Nelis, P., & Pedaste, M. (2020). Kaasava hariduse mudel alushariduse kontekstis: süstemaatiline kirjandusülevaade. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 8(2), 138–163. <https://doi.org/10.12697/eha.2020.8.2.06>

- Padrik, M. (2024). Kommunikatsioonipuuded. P. Häidkind, & P. Soodla (toim), *Erivajadustega õppijad Eesti haridussüsteemis: märkamine, hindamine ja õpetamine*. (lk 403-430). Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Padrik, M., & Hallap, M. (2016). Logopeedia alused. M. Padrik, & M. Hallap (toim), *Kommunikatsioonipuuded lastel ja täiskasvanutel: märkamine, hindamine ja teraapia*. (lk 13-38). Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Pöder, A. (2020). *Lasteaiaõpetaja abide roll, koostöövõimalused õpetajatega ning koolitusvajadus Valgamaa lasteaia näitel* [bakalaureusetöö, Tartu Ülikool]. DSpace. <http://hdl.handle.net/10062/69379>
- Schei, V., & Nerbø, I. (2015). The Invisible Learning Ceiling: Informal Learning Among Preschool Teachers and Assistants in a Norwegian Kindergarten. *Human Resource Development Quarterly*, 26(3), 299–328.
- Silm, G., Lepp, L., Kivirand, T., Leijen, Ä., Pedaste, M., Nelis, P., Rikanson, L., Sild, A., & Kutti, A. (2024). *Kaasava hariduskorralduse tõhusus üldhariduses 2023. Uuringu lõppraport*. Tartu Ülikool. Haridusteaduste Instituut. https://hm.ee/sites/default/files/documents/2024-09/Kaasava%20hariduskorralduse%20t%C3%B5husus%20%C3%BCldhariduses%202023%20L%C3%95PPRAPORT_0.pdf
- Sotsiaalkindlustusamet. (2023). *Lapse heaolu hindamise käsiraamat*. Tallinna Tervishoiu Kõrgkool. (s.a.). <https://www.ttk.ee/et/lapsehoidja>
- Tartu Tervishoiu Kõrgkool. (s.a.). <https://www.nooruse.ee/oppimine/kutseope/lapsehoidja/>
- Tulviste, T. (2008). Kõne areng. E. Kikas (toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 39-52). Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Täiskasvanute Koolituskeskus. (s.a.). <https://taiendkoolitus.com/koolitused/lapsehoidja-ja-lasteaiaopetaja-abi-assistendi>
- Valgamaa Kutseõppekeskus. (s.a.). <https://vkok.ee/et/avaleht/tervise-ja-heaolu-valdkond/lapsehoidja>
- Vapper, T. (2023, 16. juuni). Miks on vaja lasteaiaõpetajate töökorraldust muuta? *Õpetajate leht*. <https://opleht.ee/2023/06/miks-on-vaja-lasteaiaopetajate-tookorraldust-muuta/>
- Vapper, T. (2024, 20. veebruar). Alushariduse seaduse eelnõu hakkab jõudma lõpusirgele. *Õpetajate leht*. <https://opleht.ee/2024/02/alushariduse-seaduse-eelnou-hakkab-joudma-lopusergele/>

- Veisson, M., & Nugin, K. (2009). Lapse arengu hindamine. E. Kulderknup (koost), *Lapse arengu hindamine ja toetamine* (lk 5-22). Riiklik Eksami-ja kvalifikatsioonikeskus: Kirjastus Studium.
- Vint, K., & Šuman, C. (2021). *Kaasav ja kvaliteetne haridus lasteaiarühmas: eripedagoogiline tugi õpetajatele* [magistritöö, Tartu Ülikool]. DSpace. <http://hdl.handle.net/10062/73338>
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool. <https://dspace.ut.ee/items/7881adff-264a-4d82-944e-933833e11e4e>

Lisad

Lisa 1. Lapsehoidja ja abiõpetaja kutsekompetentsid

Lapsehoidja		Õpetaja
tase 4	tase 5	tase 5
<p>Lapse kasvukeskkonna toetamine</p> <ul style="list-style-type: none"> - loob turvalise ja arendava kasvukeskkonna, arvestades lapse individuaalsust, vanust ja vajadusi; - hindab vaimse ja füüsilise kasvukeskkonna ohutegureid; - märkab väärkohtlemist ja sekkub, juhindudes lastekaitseaduses kehtestatud nõuetest; - teeb koostööd lapsevanema/hooldaja ja teiste valdkondade spetsialistidega; - arvestades lapse arengutaset ja suutlikkust, kaasab teda majapidamis- ja korrastustöösse, - kasutab olmetehnikat ja töövahendeid, järgides ohutusnõudeid.		<p>Õppijate toetamine</p> <ul style="list-style-type: none"> - kolleegi juhendamisel õpib tundma igat õppijat (sh eripärasid) ja arvestab nendega, - loob õppijatega head suhted, - kolleegi juhendamisel loob õppimiseks turvalise ja kaasava keskkonna, - kolleegi juhendamisel võimestab õppijaid, - toetab õppijate enesekindluse ja teadlikkuse kasvu, - kolleegi juhendamisel toetab õppijate üldpädevuste arengut, - lähtub õpetamisel õppekavast, tegutsedes õpetamisel pedagoogiliselt asjatundlikult, - rakendab vaimset ja füüsilist tervist hoidvaid tegevusi, sh aktiivseid ja liikumisega lõimitud õppetegevusi, sirutus- ja liikumispause, - käsitleb ainesisu teadus- ja tõenduspõhiselt, - juhendamisel annab õppijatele õpiprotsessi ja õpitulemuste kohta edasiviivat tagasisidet.
<p>Lapse arengu toetamine</p> <ul style="list-style-type: none"> - soodustab ja toetab mängu kaudu ja valdkondi lõimides lapse üldoskuste arengut, lähtudes individuaalsusest; - toetab lapse keele ja kõne arengut; - lähtub oma töös tugispetsialistidelt saadud juhistest; - toetab koostöös lapsevanema/hooldajaga positiivse enesehinnangu ja väärtolekutunde kujunemist; - toetab lapse individuaalset ja väikestes gruppides tegutsemist ja mängimist, - kujundab väärtusi isikliku eeskuju, mänguliste ja igapäevategevuste kaudu; - väärtustab Eesti kultuuri traditsioone, arvestab teiste kultuuride eripäraga; - planeerib ja viib läbi eakohaseid mängu- ja tegevusi; - toetab lapse loovust.		

<p>Lapse enesekohaste oskuste kujundamine</p> <ul style="list-style-type: none"> - koostöös lapsevanema/hooldajaga kujundab lapse enesteenindusoskusi vastavalt lapse individuaalsusele; - suunab last oma emotsioone sobival viisil väljendama; - õpetab last erinevates olukordades sobivalt käituma. 	
<p>Lapse tervise edendamine</p> <ul style="list-style-type: none"> - jälgib lapse tervislikku seisundit, tuginedes lapsevanemalt/hooldajalt saadud infole; - ennetab lapse tervist kahjustavaid olukordi; - õpetab last märkama ohtlikke olukordi; - võimaldab lapsele tervist edendavaid, tasakaalustatud aktiivseid tegevusi ja puhkust; - kujundab lapse hoiakuid ja oskusi tervise hoidmiseks ja tugevdamiseks; - hooldab ootamatult haigestunud last lasteasutuses; - manustab kroonilist haigust põdevale lapsele ravimeid ja toidulisandeid vastavalt arsti korraldusele ja kokkuleppele lapsevanema/hooldajaga; - toetab last tervisliku toitumise harjumuse kujunemisel; - annab õnnetusjuhtumi või kroonilise haiguse kriisi korral lapsele esmast abi. 	
<p>Erivajadusega lapse hoidmine</p> <ul style="list-style-type: none"> - küsib lapsevanemalt/hooldajalt infot lapse erivajaduste kohta; - vajadusel saab infot juhtumipõhisest võrgustiku tööst; - tegevusi planeerides ja ellu viies lähtub lapse arengust ja sellele seatud eesmärkidest koostöös lapsevanema/hooldajaga; - individuaalse arenduskava olemasolul lähtub sellest; - loob hooliva ja salliva keskkonna erivajadustega lapse kaasamisel gruppis; - kasutab last toetavaid võtteid tema rahustamisel, kohanemisel ja tegevusse kaasamisel; - loob füüsilise keskkonna, mis toetab 	

<p>erivajadustega lapse toimetulekut;</p> <ul style="list-style-type: none"> - vajadusel aitab last abivahendite kasutamisel; - märkab abivahendi vajadust ja teavitab sellest lapsevanemat/hooldajat; - koostöös lapsevanema/hooldajaga selgitab välja lapse tugevad küljed ja toetab neid igapäevastes tegevustes; - vajadusel teeb lapse arengu toetamisel koostööd teiste spetsialistide ja kohaliku omavalitsusega. 	
	<p>Suure hooldusvajadusega lapse hooldamine</p> <ul style="list-style-type: none"> - viib läbi hooldustoiminguid, arvestades lapse arengupotentsiaali ja päevarutiinide kujundamise vajadusega; - viib läbi õendustoiminguid koostöös tervishoiutöötaja ja lapsevanema/hooldajaga; - kasutab erinevaid alternatiivkommunikatsiooni võimalusi; - koostöös spetsialistide ja lapsevanema/hooldajaga leiab lapsele sobivad ja arengut toetavad kommunikatsioonitasandid.

<p>Koostöö lapsevanema/hooldajaga</p> <ul style="list-style-type: none"> - teeb lapsevanema/hooldajaga koostööd väärtuste kujundamisel ja lapse arengu toetamisel, - julgustab ja kaasab lapsevanemat/hooldajat osalema lapse igapäevastes tegevustes, ühistes ettevõtmistes ja kasvukeskkonna loomisel, - annab lapsevanemale/hooldajale asjakohast tagasisidet lapse arengust ja igapäevastest tegevustest. 	<p>Enda organisatsiooni ja selle inimestesse panustamine</p> <ul style="list-style-type: none"> - teadvustab organisatsiooni eesmärgid, enda õigusi ja kohustusi ning juhendab neist; - tegutseb koostöiselt; - järgib turvalise töökeskkonna põhimõtteid, - edastab ja vahetab lapsevanematega asjakohast teavet. 	
	<p>Tööjuhendamine</p> <ul style="list-style-type: none"> - jagab oma tööalaseid kogemusi ja parimaid praktikaid; - vajadusel juhendab kolleege ja praktikante; - koostab juhendamaterjale, arvestades laste ja/või kolleegide arenguvajadusi; - vajadusel juhib konkreetsete tööülesannete täitmiseks moodustatud meeskonda, lähtudes meeskonnatöö põhimõtetest. 	<p>Iseenda tööheaolu ja professionaalsuse tagamine</p> <ul style="list-style-type: none"> - jälgib enda vaimset, füüsilist ja emotsionaalset heaolu ning kavandab tegevusi nende hoidmiseks ja arendamiseks; - jälgib enda koormust ja tööaega; - kujundab teadlikult enda kui õpetaja karjääriteed ja õppimist, toetudes enda professionaalse tegevuse juhendatud refleksioonile, - hoiab ennast kursis valdkonna ja õppimisalaste uuendustega, rakendab saadud teadmisi kolleegide juhendamisel.
		<p>Panustamine laiemas hariduse ökosüsteemis</p>

(Kutsestandard. Lapsehoidja tase 4, 2021; Kutsestandard. Lapsehoidja tase 5, 2021;

Kutsestandard. Õpetaja tase 5, 2025).

Lisa 2. Küsimustik õpetajat abistavale töötajale

Lp õpetajat abistav töötaja!

Küsimustikus on valikvastustega ja avatud küsimused. Valikvastustega küsimustele vastates saate valida ühe või mitu sobivat vastust. Kui mõni küsimus sisaldab täiendavat selgitust või oma vastuse lisamise võimalust, saate seda teha vastava lahtri (Muu...) kaudu.

Avatud küsimustes on Teil võimalus oma arvamust, teadmisi või oskusi kirja panna.

Küsimustel pole õigeid või valesid vastuseid. Ootan Teie isiklikku kogemust ja hinnanguid.

Tärniga (*) märgitud küsimused on kohustuslikud.

Kõik Teie vastused jäävad anonüümseks ja saadud tulemusi kasutan üksnes oma magistritöö käigus.

1. HINNANGUD PÄDEVUSTELE

Järgnevate küsimustega palun Teil hinnata, kuidas ise oma pädevusi hindate. Siin ei ole õigeid ega valesid vastuseid, väärtuslik on Teie isiklik seisukoht.

1. Õpetaja viib rühmaga iga päev läbi õppe- ja kasvatustegevusi. Millega tegelete sel ajal Teie?*

	Mitte kunagi	Harva	Mõnikord	Sageli	Alati
Tegelen vaikselt majapidamistöodega.					
Osalen õppe- ja kasvatustegevuses ainult siis, kui õpetaja mind eraldi palub.					
Abistan õppe- ja kasvatustegevuses käitumiskorra hoidmisel.					
Istun õppe- ja kasvatustegevuses rahutu lapse kõrval, toetan tema keskendumist.					
Viin läbi õppe- ja kasvatustegevust väiksemas grupis.					
Tegelen erivajadustega lapsega individuaalselt teistest eemal.					

2. Kaasava hariduse puhul õpivad eakaaslastega samas rühmas ka erivajadustega lapsed. Millega Teie enda hinnangul hästi toime tulete, kui mõtlete oma rühma kaasatud erivajadustega lastele?*

	Ei oska vastata	Tunnen suuri raskusi	Tunnen pigem raskusi	Tulen pigem hästi toime	Tulen väga hästi toime
Hoolitsen, et lapsel oleks rühmas olla hea ja turvaline.					
Mängin lapsega individuaalselt.					
Tegelen lapsega väikeses grupis.					
Kutsun lapse endaga koos lauda katma või koristama.					
Näitan lapsele ette, kuidas õpetaja poolt antud ülesannet täita.					
Kiidan last, kui tal midagi õnnestub.					
Toetan last rahunemisel, kui ta läheb endast välja.					
Kiidan last, kui ta käitub sobivalt.					
Küsin õpetajalt soovitusi, kuidas mina saan last toetada.					
Arutan õpetaja või tugispetsialistiga, mida olen lapse juures ise märganud.					
Arutlen õpetajaga, kuidas toetada laste kõne arengut.					
Arutlen õpetajaga, kuidas õpetada lastele sobilikku käitumist.					
Loen internetist/raamatutest, kuidas toetada laste kõne arengut.					
Loen internetist/raamatutest, kuidas õpetada lastele sobilikku käitumist.					
Selgitan teistele lastele lapse eripärasid ja kuidas nendega arvestada.					
Räägin lapsevanemale, millega laps päeva jooksul toime tuli.					

Räägin lapsevanemale, millega laps päeva jooksul toime ei tulnud.					
Vastan lapsevanema küsimustele lapse päevaste tegevuste kohta.					
Kasutan/olen valmis kasutama alternatiivkommunikatsioonivahendeid (pildid, viiped vmt).					

3. Palun hinnake oma teadmisi ja oskusi, mida rakendate õpetajat abistava töötajana, kui mõtlete mh oma rühma kaasatud erivajadustega lapsele.*

	Ei oska öelda	Väga nõrk	Nõrk	Rahuldav	Hea	Väga hea
Oskan luua kõikidele lastele turvalise keskkonna.						
Oskan suunata last mängus.						
Oskan toetada last rühmakaaslastega suhtlemisel.						
Oskan last/lapsi õppe- ja kasvatusgevusse kaasata.						
Oskan suunata last sobival viisil käituma.						
Oskan toetada lapse keele ja kõne arengut.						
Oskan teha koostööd rühmaõpetajaga.						
Olen valmis tegema koostööd tugispetsialistiga.						
Oskan suhelda lapsevanematega.						

4. Milliseid raskusi Te olete kogenud 2024/25. õa. seoses rühma kaasatud erivajadustega lapsega/lastega? *

.....

5. Kuidas Te need raskused olete ületanud? Mis seejuures oli abiks?

.....

6. Alates septembrist 2025 muudetakse ametinimetust: kõik õpetajat abistavad töötajad on edaspidi abiõpetajad. Alusharidusseaduse alusel peab abiõpetajal

olema lapsehoidja kutse, kuid samal ajal on õpetaja kutsestandardi hulgas loomisel ka abiõpetaja kutse kirjeldus.

Kui mõtlete oma töö sisule, siis kuidas Te oma rolli rühmakeskkonnas tajute?

1 - Tunnen, et minu peamine roll on hoolitseda laste eest (nt. söömine, riietumine, hügieen), toetada nende arengut igapäevastes tegevustes (sh individuaalsed ja väikeste gruppidega tegevused) ning tagada rühmas puhtuse hoidmine.

2 - Tunnen, et minu peamine roll on laste eest hoolitsemine ja rühmas puhtuse hoidmine.

3 - Tunnen, et minu peamine roll on hoolitseda laste eest, toetada nende arengut igapäevastes tegevustes, abistada õpetajat õppe- ja kasvatustegevustes, juhendada lapsi õppetegevustes ning hoida rühmas puhtust.

4 - Tunnen, et minu peamine roll on abistada õpetajat õppe- ja kasvatustegevustes ning juhendada lapsi õppetegevustes.

5 - Tunnen, et minu peamine roll on abistada õpetajat õppe- ja kasvatustegevustes, juhendada lapsi õppetegevuses ning lähtuda laste arendamisel õppekavast.

7. Tunnen, et minu roll rühmas ... *

... sarnaneb lapsehoidjaga.

... sarnaneb pigem lapsehoidjaga.

... sarnaneb nii lapsehoidja kui abiõpetajaga.

... sarnaneb pigem abiõpetajaga.

... sarnaneb abiõpetajaga.

2. JUHENDAMINE

Õpetajat abistav töötaja peaks saama juhiseid ning juhendamist kõrgema kvalifikatsiooniga pedagoogidelt. Järgmised küsimused puudutavad Teile 2024/25. õa. asutuses pakutud toetust. Ka siin on oluline, et avaldaksite üksnes iseenda seisukohti.

1. Õpetaja poolne juhendamine. Kui tihti rühmaõpetaja Teid juhendas erivajadustega lastega tegelemisel?*

Mitu korda päevas

Igal päeval

2-3 korda nädalas

Kord paari nädal jooksul

Kord kuus

Õppeaasta alguses

Ei juhendanud

Ma ei vajanud juhendamist

2. Tugispetsialisti poolne juhendamine. Milline tugispetsialist Teid juhendas erivajadustega lastega tegelemisel? *

Pole tugispetsialisti

Ei juhendanud keegi

Eripedagoog

Logopeed

Muu...

3. Kui Teid juhendas mõni tugispetsialist, siis kui tihti?

Mitu korda päevas

Igal päeval

2-3 korda nädalas

Kord paari nädal jooksul

Kord kuus

Õppeaasta alguses

Ma ei vajanud juhendamist

4. Teid on juhendanud erivajadustega lapsega/lastega tegelemisel...

Õppejuht või direktor

Muusikaõpetaja

Liikumisõpetaja

Lapsevanemad

Teised abistavad töötajad

Muu...

5. Kuidas Te hindate, kas olete saanud tööl oma kolleegidelt piisavalt tuge ja juhendamist erivajadustega lapsega/lastega tegutsemisel?*

Jah

Ei

Ei oska öelda

3. ÜLDANDMED

1. Teie ametikoha nimetus lasteaias on:*

  - Õpetaja abi
  - Abiõpetaja
  - Õpetaja assistent
  - Rühma tugiisik
  - Muu ...

2. Teie kõrgeim lõpetatud haridustase on:*

  - Põhiharidus
  - Keskharidus
  - Keskeriharidus
  - Rakenduskõrgharidus
  - Bakalaureuseharidus
  - Magistriharidus

3. Millise õppekava/eriala olete lõpetanud?
.....
4. Kas olete saanud lapsehoidja ettevalmistuse?*

  - ei ole
  - praegu õpin
  - olen koolituse läbinud, kutset ei oma
  - mul on lapsehoidja kutse, tase 4.
  - mul on lapsehoidja kutse, tase 5.

5. Millistel teemadel olete viimasel kolmel aastal läbinud õpetajat abistavale töötajale mõeldud koolitusi?*

  - Ei ole õpetajat abistavale töötajale mõeldud koolitusi läbinud
  - Olen läbinud koolitusi teemadel .....

6. Mitu aastat olete õpetajat abistava töötajana töötanud lasteaias (arvestage hulka kogu töökogemus, sh erinevates lasteaedades või rühmades)?*

  - .... a.

7. Mis vanuses lapsed on Teie rühmas?*

  - Kõige noorem laps on ...a ja kõige vanem laps on ...a.
  - ...

8. Mitu last on Teie rühmas kokku?*

  - .....

9. Erivajadustega laps on laps, kelle arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha kohandusi või muudatusi tema kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas. Mitu erivajadustega last on 2024/25. õa rühmas Teie hinnangul? *

....

10. Millised eripärad rühma “erivajadustega lastel” Teie hinnangul on? Palun loetlege, mida olete ise lapse juures märganud. *.

.....

11. Millised tugispetsialistid on Teie asutuses tööl?*

Ei tea

Ei ole tugispetsialiste

Eripedagoog

Logopeed

Psühholoog

Muu.....

12. Mitme lapsega Teie rühmast töötab 2024/25. õa lasteaia tugispetsialist?*

Ei tea

Mitte ühegagi.

Muu...

Täna Teid!

Lisa 3. Kiri õpetajat abistavale töötajale

Lugupeetud õpetajat abistav töötaja

Olen Tartu Ülikooli eripedagoogika eriala magistriõppekava 2. kursuse üliõpilane Eva Lindermann ning koostan magistritööd teemal "Õpetajat abistavate töötajate arvamused oma pädevustest seoses erivajadustega laste ja nende kaasamisega tavarühma". Magistritöö eesmärk on välja selgitada, millised on koolieelses lasteasutuses töötavate õpetajat abistavate töötajate arvamused oma pädevustest ning arenguvajadustest seoses erivajadustega laste ja nende kaasamisega tavarühma.

Andmete kogumiseks olen koostanud küsimustiku. Ootan vastama lasteaegade tavarühmades töötavaid õpetajat abistavaid töötajad (abiõpetaja, õpetaja abi, õpetaja assistent, rühma tugisik), kes tegelevad rühma kõikide lastega. Oluline on, et rühmas õpiks 2024/25. õppeaastal vastaja hinnangul vähemalt üks erivajadustega laps. Erivajadustega laps on laps, kelle arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha kohandusi või muudatusi tema kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Olen Teile väga tänulik, kui vastate allolevale küsimustikule. Kogutud andmeid kasutan üksnes selle uurimuse raames ning tagan vastajate anonüümsuse. Olen valmis vastama Teil seoses uuringuga tekkivatele küsimustele.

Kontaktid: Eva Lindermann, ...

Magistritöö juhendaja: Pille Häidkind, pille.haidkind@ut.ee
eripedagoogika lektor, Tartu Ülikool

Küsimustikule vastamine võtab umbes 15 minutit. Palun täitke küsimustik hiljemalt 31. märtsiks 2025.

Link küsimustikule: .....

Ette tänades

Eva Lindermann

Lisa 4. Kiri lasteaia direktorile, õppejuhile

Tere!

Olen Tartu Ülikooli eripedagoogika eriala magistriõppekava 2. kursuse üliõpilane Eva Lindermann ning koostan magistritööd teemal "Õpetajat abistavate töötajate arvamused oma pädevustest seoses erivajadustega laste ja nende kaasamisega tavarühma". Magistritöö eesmärk on välja selgitada, millised on koolieelses lasteasutuses töötavate õpetajat abistavate töötajate arvamused oma pädevustest ning arenguvajadustest seoses erivajadustega laste ja nende kaasamisega tavarühma.

Palun Teil allolev kiri edastada lasteaedade tavarühmades töötavatele õpetajat abistavatele töötajatele (abiõpetaja, õpetaja abi, õpetaja assistent, rühma tugiisik), kes tegelevad rühma kõikide lastega. Oluline on, et rühmas õpiks 2024/25. õppeaastal vastaja hinnangul vähemalt üks erivajadustega laps. Erivajadustega laps on laps, kelle arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha kohandusi või muudatusi tema kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Lugupidamisega

Eva Lindermann

Lugupeetud õpetajat abistav töötaja

Olen Tartu Ülikooli eripedagoogika eriala magistriõppekava 2. kursuse üliõpilane Eva Lindermann ning koostan magistritööd teemal "Õpetajat abistavate töötajate arvamused oma pädevustest seoses erivajadustega laste ja nende kaasamisega tavarühma". Magistritöö eesmärk on välja selgitada, millised on koolieelses lasteasutuses töötavate õpetajat abistavate töötajate arvamused oma pädevustest ning arenguvajadustest seoses erivajadustega laste ja nende kaasamisega tavarühma.

Andmete kogumiseks olen koostanud küsimustiku. Ootan vastama lasteaedade tavarühmades töötavaid õpetajat abistavaid töötajad (abiõpetaja, õpetaja abi, õpetaja assistent, rühma tugiisik), kes tegelevad rühma kõikide lastega. Oluline on, et rühmas õpiks 2024/25. õppeaastal vastaja hinnangul vähemalt üks erivajadustega laps. Erivajadustega laps on laps,

kelle arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha kohandusi või muudatusi tema kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Olen Teile väga tänulik, kui vastate allolevale küsimustikule. Kogutud andmeid kasutan üksnes selle uurimuse raames ning tagan vastajate anonüümsuse. Olen valmis vastama Teil seoses uuringuga tekkivatele küsimustele.

Kontaktid: Eva Lindermann, ...

Magistritöö juhendaja: Pille Häidkind, pille.haidkind@ut.ee
eripedagoogika lektor, Tartu Ülikool

Küsimustikule vastamine võtab umbes 15 minutit. Palun täitke küsimustik hiljemalt 31. märtsiks 2025.

Küsimustiku link: .....

Ette tänades

Eva Lindermann

Lisa 5. Näide induktiivsest kodeerimisest

Õpetajat abistavate töötajate (n=38) läbitud koolitused

Kategooria	Kood	Näited vastustest
Erivajadustega lapse toetamine	Erivajadusega laps	Kuidas tunda ära psüühilise erivajadusega last. Väga üldine. Erivajadustega lastega seotud teemadel. ATH diagnoosiga lapsed. Eripedagoogiline kompetents. Ei ole olnud klauslit juures, et õpetajat abistaval töötajale, aga püüame läbida nii palju loenguid ja koolitusi, kui jaksame. Suund on hetkel üks- erivajadusega laps rühmas. Erivajadustega lapse käitumise koolitus. Kõik mis puudutavad keerulisi lapsi. Erivajadusega laps rühmas. Abi erivajadusega lapsega toimetulekul.
	Käitumisprobleemidega laps	Agressiivne laps rühmas. Kuidas tulla toime keerulise käitumisega lapsega, kõnelused lapsevanematega.
	Lapse toetamine	Erivajadusega laste toetamine lasteaias. Õpetaja abi ja assistendi roll erilise lapse toetamisel. Läbinud mitmeid lapsi toetavaid koolitusi. Erivajadusega lapse toetamine. Olen osalenud "Peaasi" koolitusel (Erivajadustega laste abistamine). Biopsühhosotsiaalse mudeli koolitus. Trauma koolitus. Olen ise leidnud koolitusi, mis puudutab lapse arengut ja turvalise keskkonna loomist. Sotsiaal-emotsionaalsed oskuste koolitus. "Abivajava lapse märkamine ja abistamine" koolitus.
	Kaasav haridus	Hetkel õpin Tallinna ülikooli kursusel, kaasava hariduse tähenduslik rakendamine koolieelses lasteasutuses. Tallinna Ülikooli poolt pakutavad koolitused - kaasav haridus.
	Tugiisiku koolitus	Tugiisiku koolitus.
	Tegevusjuhendaja koolitus	Tegevusjuhendaja sissejuhatav koolitus.
Õppemethodika	Lapsest lähtuv õpe	Lapsest lähtuv õpe. Verge koolitus.

		<p>Persona dolls koolitus. Mänguline õpe. Mänguline õpe lasteaias. Linnupojad ümber puu. Hea alguse õpetajaabide koolitus.</p>
	Projektõpe	Projektõppe koolitused. Projektõpe.
Pedagoogilised koolitused	Abiõpetaja koolitus	Olen osalenud õpetaja abi koolitustel. Abiõpetajate pedagoogiliste kompetentside tõstmine. Pedagoogiline baaskoolitus. Üldhariduslike koolide abiõpetaja kursus.
	Assistendi koolitus	Lasteaiaõpetaja assistendi koolituse. Montessori assistent.
Koostöö	Meeskonnatöö	Olen läbinud mitmeid meeskonna koolitusi. Tallinna Ülikooli poolt pakutavad koolitused - õpetajat abistav meeskonnaliige. Meeskonnatöö.
	Koostöö	Koostöö kolleegidega.
Lapsehoidja, tase 5	Tase 5	Lapsehoidja tase 5. Eelmisel suvel lõpetasin Valga Kutsehariduskeskuses lapsehoidja 5. taseme õppe. Käisin Tartu Tervishoiukõrgkoolis omandamas Lapsehoidja tase 5. Lapsehoidja.*
Enesehoid	Heaolu	Üks ja ainus Hoolingu koolitus oli juba mitu aastat tagasi, mäletan, et teema oli seotud eneseabiga, kuidas täita oma "tühja tassi". Kuidas lasteaiaõpetajana hästi hakkama saada ja hoida ennast tasakaalus
	Psühholoogia	Psühholoogilised teemad. Olen osalenud "Peaasi" koolitusel (psühholoogia).
Erinevaid koolitusi	Mitmeid koolitusi	Mitmeid erinevaid koolitusi Maili Liinevi poolt. Interneti keskkonnas Hooling koolitusi.
	Erinevaid teemasid	Olen saanud erinevaid teemasid.
Esmaabi koolitus	Esmaabi	Esmaabi täiendkoolitus. Esmaabi
Lapsehoidja, tase 4	Tase 4	Lapsehoidja, tase 4 Lapsehoidja*

Märkus. *Lapsehoidja tase on määratud küsimuse *Kas olete saanud lapsehoidja ettevalmistuse?* vastuse põhjal.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Eva Lindermann,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Õpetajat abistavate töötajate arvamused oma pädevustest seoses erivajadustega laste ja nende kaasamisega tavarühma,

mille juhendaja on Pille Häidkind,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Eva Lindermann

20.05.2025